

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

BAŞTA CİNSEL İSTİSMAR OLMAK ÜZERE ÇOCUKLARA YÖNELİK HER TÜRLÜ İSTİSMAR OLAYLARINI ARAŞTIRMA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

8'inci Toplantı

15 Haziran 2016 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürü Osman Kolay'ın, çocuk işçiliği ve çalışma hayatında çocukların istismarı hakkında sunumu

2.- Jandarma Genel Komutanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürü Yarbay Özlem Yılmaz'ın, Jandarma Genel Komutanlığı olarak her yönüyle çocuk istismarını önlemek için yaptıkları eğitim ve çalışmalar hakkında sunumu

3.- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İstihdam Politikaları Daire Başkanı İbrahim Demircan'ın, Bakanlığın çocuk işçiliğiyle mücadele çalışmaları, hakkında sunumu

15 Haziran 2016 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.42

BAŞKAN: Yılmaz TUNÇ (Bartın)

BAŞKAN VEKİLİ: Fatma BENLİ (İstanbul)

SÖZCÜ: Erkan KANDEMİR (İstanbul)

KÂTİP: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)

BAŞKAN – Değerli Komisyon üyelerimiz, değerli uzmanlarımız, kıymetli davetliler; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Toplantımızın açılışını yapıyorum.

Bugün toplantımızda İçişleri Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkililerini dinleyeceğiz.

İçişleri Bakanlığından Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanı Murat Koçak toplantımızda. Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkan Yardımcısı Celal Özcan toplantımızda. Sunum yapacak kişi de Osman Kolay, Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürü.

Jandarma Genel Komutanlığından Yarbay Özlem Yılmaz, Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürü; Komisyonumuzun da uzmanı aynı zamanda, Osman Bey'le beraber sunum yapacak. Yüzbaşı Banu Turna Uzun, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kısım Amiri burada. Astsubay Gülay Güven, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İşlem Astsubayı burada. Astsubay Rafet Karaköy, Çocuk Suçlarıyla Mücadele İşlem Astsubayı.

Daha sonra da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkililerini dinleyeceğiz. İbrahim Demircan, İstihdam Politikaları Daire Başkanı sunum yapacak. Elif Bor, Çalışma Uzmanı.

Evet, 12 Haziran, Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü'ydü. 12 Hazirandan birkaç gün sonra da sizi bu konuda dinlemiş olacağız. Komisyonumuz, çocuklara yönelik her türlü istismar olaylarının araştırılması maksadıyla kuruldu. Dolayısıyla, çocuğun cinsel istismarı, fiziksel istismarı, duygusal istismarı, çocukların ihmali, çocuk işçiliği, çocukların çalışma hayatında istismar edilmesi de Komisyonumuzun çalışma alanlarından. Bugünkü toplantımızda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkililerimiz bizlere bu konuda sunum yapacaklar.

Şimdi, İçişleri Bakanlığından Osman Kolay, Çocuk Şube Müdürü.

Sizleri dinliyoruz, buyurun Osman Bey.

II.- SUNUMLAR

1.- Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürü Osman Kolay'ın, çocuk işçiliği ve çalışma hayatında çocukların istismarı hakkında sunumu

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ OSMAN KOLAY – Sayın Başkanım, sayın Komisyon üyelerim; saygılarımı arz ederek sunumuma geçiyorum efendim.

Sunum planımızı 5 başlık altında topladık. Tanımlarımız, hukuki durum, yapılan görev ve çalışmalar, bu kapsamda da bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri, önleyici hizmetler, adli görevler, suçla mücadelede tespit edilen sorunlar ve suçla mücadeledeki çözüm önerileri.

Biz tanımlarımızı Dünya Sağlık Örgütü'nün "istismar" tanımı ve cinsel istismarda da Türk Ceza Kanunu'nun tanımı olarak burada değerlendirdik ancak Sayın Başkanım, siz de eğer müsaade ederseniz daha önceden tekrarlanan konular olduğundan dolayı zamanı boş yere harcamayalım anlamında...

BAŞKAN – Evet, zamanı verimli kullanalım.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ OSMAN KOLAY – Yine, hukuksal anlamda çok işlendi, Türk Ceza Kanunu'nun cinsel istismarla ilgili maddeleri, 103, 104, 105, müsaade ederseniz efendim zaman kazanmak bakımından bunları da geçmek istiyorum.

Koruyucu ve önleyici güvenlik tedbirleri kapsamında, başta okul çevreleri olmak üzere, çocuklarımızın kamuya açık ve umuma mahsus yerlerde koruyucu ve önleyici güvenlik tedbirlerini artırması amacıyla 10 adet Bakanlık genelgesi yayımlanmıştır. Ayrıca, il emniyet müdürlüklerimize Emniyet Genel Müdürlüğünce, çocuğun her türlü tehlikeden ve istismardan korunmasına yönelik olarak da emir veya talimat yazıları gönderilmektedir. Bu kapsamda, ailelere ve çocuklara yönelik kişisel güvenlik bilgilendirme faaliyetlerine 2013, 2014 ve 2015 yılları itibarıyla baktığımızda 47.600 eğitim toplantısı, 17.557 panel, sempozyum ve konferans gerçekleştirildi. 315 bin okul ziyareti yapılarak bu ziyaretler esnasında yaklaşık 2 milyon 400 bin katılımcıya bilgilendirme faaliyetleri yapıldı ve yaklaşık olarak da 1 milyon 650 bin afiş, broşür ve kitapçık şeklinde...

BAŞKAN – Bunun ne kadarı aileler, ne kadarı öğrenciler?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ OSMAN KOLAY – Başta aileler yüksek olmak üzere ancak okul öğrencilerinin de hemen hemen çok ciddi miktarı var. Yüzdesele olarak şu an elimizde yok Sayın Başkanım ancak okuldaki öğrencilerin tamamı ve bunların velileri olarak değerlendiriliriz.

Yine, çocuklarımızın sadece dışarıda, açık alanlarda veya kamuya açık alanlarda bir risk altında olduğunu söylemek, diğer yerlerde güvende olduğunu söylemek çok doğru olmaz. Bugünkü gelişen teknolojiyle birlikte İnternet üzerinden de

risk olduğunu görüyoruz ve bu kapsamda İnternet güvenliği anlamında da eğitim ve bilgilendirme çalışmalarımız devam ediyor. 2016 yılı içerisinde, İnternet güvenliği, çocukların güvenli İnternet kullanması anlamında ilk dört aylık süre içerisinde 246 adet eğitim, konferans ve seminer toplantıları düzenlendi ve yaklaşık 45 bin kişiye bu toplantılarda ulaşıldı. Çocukların İnternet güvenliğini sağlamak amacıyla 80 bin afiş, broşür, kitapçık ve şu anda da hâlen dağıtımı devam eden 135 bin civarında broşürümüzle çocuklarımızı bilgilendirmeye devam ediyoruz. Bu bilgilendirmeler esnasında diğer bakanlıklarımızdan uzmanlarla veya üniversitelerimizden akademisyenlerle iş birliği içerisinde gerçekleştiriyoruz bu çalışmaları.

Tabii, risk çerçeve oranına baktığımız zaman okul akla geliyor. Çocukların sadece okulda buldukları süre değil, okul için evden çıktığı andan itibaren tekrar eve döndüğü süre içerisinde -biz bunu okul zamanı olarak değerlendiriyoruz- yani sadece fiziki olarak okulda bulunduğu değil, evinin kapısından çıktığı andan itibaren tekrar evin içine girinceye kadar okul zamanı olarak değerlendiriyoruz ve bu anlamda riskleri ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalarımız var. Okul çevresi ve güzergâhında meydana gelen suçların zaman ve mekâna göre dağılımı, yoğunluğu, suç işleyenler ve suça maruz kalanlar göz önünde bulundurularak suç analiz çalışması yapılmakta, suç haritaları hazırlanarak elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda belirlenen risk derecelerine göre planlı önlemler alınmaktadır.

Yine, 2013, 2014 ve 2015 yıllarına baktığımızda, okul güvenliğini sağlamak amacıyla ve okul çevrelerinde yapılan bazı umuma açık yerlerle alakalı bilgileri arz etmek istiyorum ben. Üç yıl toplamı olarak baktığımızda, okul çevresinde yaklaşık 104 bin civarında İnternet kafe, 170 bin civarında park bahçe, 54 bin civarında kahvehane ve 120 bin civarında da diğer umuma açık yerlerde denetimler yapılmış ve bu süre içerisinde de 246 bin civarında okul servis araçları denetimden geçirilmiştir. Yine, son üç eğitim öğretim yılında okul çevrelerinde yapılan denetimlerde okulla ilişkisi bulunmayan toplam 553.199 kişi kontrole tabi tutulmuş, bu şahısların, okulla ilişkisi olmayan şahısların okul çevrelerinden uzaklaştırılarak güvenli eğitim ortamı sağlanması amaçlanmıştır. Aynı şekilde 2016 yılının ilk dört ayına baktığımızda da 10 bin civarında İnternet salonu kontrolü, 15 bin park bahçe, 3.500 kahvehane ve 12 bin diğer umuma açık yerlerin denetimi yapılmış, okul servis araçlarında 41.500 civarında okul servis aracında toplamda ilk dört ay içerisinde 2016 yılı 1 Ocak itibarıyla 81.660 denetim yapılmıştır. Okul yöneticileri ve rehber öğretmenlerin doğrudan ulaşabilecekleri okul irtibat görevlisi polisler belirlenmiş, okul yöneticileriyle düzenli görüşmeler yapılarak gerektiğinde diğer birimlerimizle koordineli olarak her türlü riske zamanında müdahalede bulunmakla görevlendirilmişlerdir. Bu kapsamda, 17.898 okulumuzla hâlen 12 bin 701 personelimiz okul irtibat görevlisi olarak görev yapmaktadır. Bu, bu eğitim öğretim dönemine mahsus bir rakamdır Sayın Başkanım. Her sene tekrar meydana gelen olaylar, risk değerlendirmesinin yapılarak, bütün okullarımız gözden geçirilerek bu görevli personel belirlenir ve bunların da ayrıca hizmet içi eğitimden geçirilerek buralarda görev almaları sağlanmaktadır.

Bakanlığımız, Millî Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu arasında imzalanan protokol gereğince, 2015 yılı eğitim öğretim dönemi başından itibaren okul servis şoförlerine verilen eğitimlere çocuk şube müdürlerinin katılımı sağlanmıştır. Protokol çerçevesinde, servis şoförleri ve rehber personelin çocuklara karşı sorumlulukları, iletişim ve davranış kuralları hakkında 35.955 servis şoförüne eğitim verilmiştir. Burada verilecek olan eğitimlerde çocuk şube müdürlerimiz de bizzat eğitimlere katılmakta. Şu an için her eğitim öğretim dönemi içerisinde devam etmekte ama başlangıcında ağırlıklı olarak da protokol, on iki saat eğitimleri söz konusu ve bunların en az birkaç saatinde mutlaka çocuk şube müdürlerimiz bu eğitimlere katılarak çocuklara karşı nasıl davranmaları gerektiğini, iletişimlerinin nasıl olması gerektiğini, davranış kurallarının ne olması gerektiğini ve kısmen de olsa hukuksal durumla alakalı kendilerini bilgilendirme çalışmaları devam etmektedir.

Çocuklarımızın tabii risk altında olduğu yerlerden bir tanesi de sokaklar ve sokakta çalışan, çalışmak zorunda bırakılan çocuklar. Sokakta çalışmak veya dilenmek zorunda bırakılan çocukların ekonomik istismara maruz kalmaları ve her türlü istismara karşı açık tehlike içerisinde bulunmaları sebebiyle korunmalarının sağlanması ve en hızlı şekilde müdahale edilmesi amacıyla mobil huzur ekip uygulamasına başlanmıştır. Mobil huzur ekibi sadece kolluk, emniyet güçlerinden oluşan bir ekip değil, diğer kurumlarla iş birliği içerisinde yürütmüş olduğumuz bir çalışma. Bu mobil huzur ekibi içerisinde bir çocuk polisi, bir trafik polisi, bir asayiş polisi, bir belediye zabıta memuru ve bir sosyal hizmet meslek elemanı müşterek olarak görev yapmaktadır. Bu ekip, çocukların dezavantajlarının giderilmesi ve eğitimlerine devamının sağlanması çalışmalarını yürütmektedir. Halkın kendisini güvende hissedebilmesi, suçlara en kısa zamanda müdahale edilebilmesi, genel güvenlik ve asayiş yönünden tedbirlerin artırılması amacıyla semt, mahalle, cadde ve sokaklar ile çocuklarımızın yoğun olarak bulunduğu yerlerde suç oluşmadan önce korunmalarına yönelik motorize ekipler ve yaya devriyelere zimmetlenmek suretiyle önlemler alınmıştır. Özellikle kayıp çocuklara derhâl müdahale edilebilmesi ve en kısa sürede bulunabilmeleri amacıyla Kayıp Alarmı Projesi oluşturulmuştur. Projenin yürütülmesi ve iller arası koordinasyonun kurulması amacıyla bir koordinasyon merkezi 7/11/2014 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı bünyesinde faaliyete geçirilmiştir. Başta çocuklar olmak üzere çeşitli nedenlerle kayıp olan şahıslara ait eşkal ve fotoğrafların yer aldığı bilgilerin şahsın kaybolduğu bölgede bulunan telefon kullanıcılarına SMS veya MMS gönderilmesi ve aynı zamanda medyada yayınlanması, sosyal medyada yayınlanması sağlanarak kayıp çocukların en kısa sürede suça ve istismara maruz kalmadan bulunmaları amaçlanmaktadır.

Uygulama şeklini ben kısaca arz etmek istiyorum. Kayıp müracaatı geldiğinde müracaatın alınması esnasında başvuranın açık beyanının olup olmadığı kayıp alarmı sistemi anlatılmak suretiyle müracaatçının açık bir beyanı alınır

çünkü bazen müracaatçılar bunun, çocuğunun kaybolduğuyla alakalı fotoğrafının yayılmasını istemeyebiliyorlar. Müracaatın da eğer muvafakati varsa bu kayıp alarmının uygulanmasıyla alakalı, müracaat derhâl koordinasyon merkezinde incelemeye alınıyor. Koordinasyon merkezi kayıp yeri ve mesaj atılacak olan koordinatları tespit ettikten sonra GSM operatörlerine bu koordinatları ve hangi mesajın gönderileceğini iletiyor ve o GSM operatörleri vasıtasıyla da bölgede bulunan halka SMS ve MMS veya sesli mesaj şeklinde gönderiliyor. Burada, orada bulunan linke, SMS de bulunan linke tıkladığında fotoğrafın görülmesi de sağlanıyor. Daha sonra o bölgeden gelen bütün ihbarlar titizlikle değerlendirildikten sonra kayıbın bulunması sağlanıyor. Aynı şekilde yine, sosyal medyada da yer alıyor kayıp alarmı. Yine, çocuğun kaybolduğu ilk zaman dilimlerinin önemini göz önünde bulundurarak, başta çocuklar olmak üzere kayıp şahısların bulunması amacıyla 2014 yılı itibarıyla koku molekülü iz takip köpeklerinden faydalanmaya başlanmıştır. Şu anda 7 ilimizde 9 köpek hizmet vermekte olup kayıp bilgisi geldiğinde derhâl bu iz takip köpekleri görevlendirilmekte, aynı zamanda diğer yerlerden de bir talep geldiğinde bu köpekler diğer tarafa kaydırılmak suretiyle kayıp şahsın en kısa sürede bulunması amaçlanmaktadır.

Emniyet teşkilatı bakımından çocuk hakkında oluşturulan adli işlemlere bir bakacak olursak, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme başta olmak üzere yürürlükteki mevzuat çerçevesinde emniyet teşkilatının çocuklara yönelik hizmetlerin iyileştirilmesi amacıyla 2001 yılında 81 il emniyet müdürlüğümüzde çocuk şube müdürlükleri kurulmuştur. Çocuğun yüksek yararının gözetilmesi, çocuk haklarının korunması, çocuk ihmal ve istismarı ile suç mağduru olmalarının önlenmesi ve çocuklarla ilgili tüm adli, idari işlemlerin bu birimlerimizde görevli çocuk hukuku, çocuk suçlunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisiyle sosyal hizmet alanlarında eğitim almış personel tarafından yerine getirilmesi sağlanmaktadır. Bu personelimizin seçiminde gönüllülük esasının olması, çocukla iletişim kurabilme becerisine sahip olması gibi şartlar aranmak suretiyle bu birimlerde istihdamı sağlanmaktadır.

Cinsel istismar olaylarında, daha önceki sunumlarda da çok fazla ifade edildi, orada, o ilde eğer çocuk izlem merkezinin bulunması hâlinde cinsel istismar mağduru çocuğun polise bildirilmesi anından itibaren çocukla hiçbir görüşme yapmaksızın cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda çocuk izlem merkezine çocuk polisi tarafından götürülerek mağdur ifadesinin uzmanlarca alınması sağlanmaktadır. Burada, konu intikal ettikten sonra polisin hiçbir şekilde çocukla konuşma alakalı görüşme yapmaması konusunda eğitimlerimiz üzerinde durduğumuz konu olmakla beraber, bu sadece çocuk polisine verilen bir eğitim değil çünkü vatandaşlarımız kendisine en yakın polis birimine gitme sebebiyle de polis merkezlerimize, karakollarımıza gelen intikallerde de hiçbir görüşme yapmadan, doğrudan doğruya çocuk polisine bilgi vermeleri konusunda eğitimlerimiz sürekli olarak devam etmektedir. Çocuk izlem merkezinin bulunmadığı illerde mağdur çocuğun ifadesi, bu konuda eğitim almış çocuk polisi tarafından sosyal hizmet uzmanı, pedagog veya çocuk psikoloğuyla birlikte vekil huzurunda görüntü kaydı yapılarak alınmaktadır.

Çocuk polisine yönelik eğitimlerimize şöyle bir bakacak olursak, yine 2013, 2014 ve 2015 yılları itibarıyla çocuk polisi temel eğitimi eğiticiliği kursu, çocuk adalet sistemi kursu, çocuğun cinsel istismarının soruşturulması ve eğiticiliği kursu, kayıp çocukların araştırılması ve eğiticiliği kursu genel başlıklarında kurslarımız devam etmekte ve 2013 yılında 2.118, 2014'te 3.470, 2015'te ise 1.545 personelimize eğitim verilerek 2016 yılının ilk dört aylık süresinde ise bu ifade ettiğim, arz ettiğim kurslarda 933 personelimize bu konuda eğitim verilmiştir. Bununla beraber, yine, çocuğun cinsel istismarının önlenmesi konusunda bu yıl içerisinde il emniyet müdürlüklerimizde görevli şube müdürlerinin katılımı ve ayrıca ilgili bakanlıklarımızın temsilcilerinin katılımıyla da iki ayrı değerlendirme toplantısı yapılmış, özellikle suçun oluşmadan önlenmesi hususunda görüş alışverişlerinde bulunulmuştur.

Fayda sağlanabilecek olan mevzuat çalışmalarımızı, kendi bünyemizde hâlen devam eden çalışmalarımızı arz etmek istiyorum. Kayıp çocukların zarar görmeyen en kısa sürede bulunabilmeleri amacıyla teknik çalışma yapılabilmesi, çocuğa karşı işlenen cinsel suçlardan ceza almış ya da soruşturma ve kovuşturması devam eden kişilerin çocukla düzenli temas hâlinde bulunabilen iş yerlerini işletmemesi veya bu yerlerde çalışmaması.

İnternet toplu kullanım sağlayıcılarının filtre programını kullanma zorunluluğu yanında, bu programları güncel hâlde tutması; okul servis araçları şoför ve rehber görevlilerinin cinsel suçlar, uyuşturucu ve fuhuş suçlarından hükümlü olamayacağı şartının yanında bu suçlardan haklarında soruşturma veya kovuşturma bulunmaması ya da beraat kararı almış olması; iş yeri açma ruhsatı alacak kişilerden İnternet salonu işletecek kişilerin cinsel suçlar, uyuşturucu suçları, müstehcenlik ve fuhuş teşvik suçlarından hükümlü olmaması, haklarında devam eden soruşturma ve kovuşturma bulunmaması olarak sıralanabilir üzerinde çalıştığımız mevzuatla ilgili konular.

Suçla mücadelede karşılaşılan sorunlara bir bakacak olursak suçun mağdur ya da yakınları tarafından gizlenmesi, daha önceki, buradaki sunumlarda da çok fazla şekilde üzerinde vurgulandı. Suç öncesi ya da sonrası sorumluluğu bulunan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun istenilen düzeyde olmaması bütün kurumlarımız bununla alakalı olarak ciddi olarak çalışmasına rağmen bunların bir arada toplanması ve koordinasyonunun yüksek düzeyde tutulması arzu edilen.

Çocuklarla düzenli temas içerisinde bulunan meslek mensuplarının eğitimine veya tahkikatını zorunlu kılan mevzuatın bulunmaması.

Çocukların zamanlarının büyük bölümünü geçirdiği kurumlarda sosyal hizmet uzmanlarının sayısal anlamda eksik olması.

Hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da hüküm almış kişilerin izlenmesine olanak sağlayan mevzuatın bulunmaması. Buradaki izlenmeden kastımız Sayın Başkanım, kişinin teknik bir araçla sokak sokak izlenmesi değil, tabii ki,

ancak, şahsın bulunduğu yerin, sürekli ikamet ettiği yerin, geçici olarak adres değiştirecekse hangi ile gittiğinin veya nerede çalıştığına bilinmesi eğer bu çocuğun cinsel istismarından hükümlü olursa kişi, bunun bilinmesiyle alakalı.

Buna yönelik çözüm önerilerinde: Çocuklarla düzenli temas içerisinde bulunan meslek mensupları hakkında detaylı incelemelerin yapılması, çocuklarla düzenli temas içerisinde bulunan meslek mensuplarının düzenli eğitimden geçirilmesi ve bilinçlendirilmesi.

Okullarda ailelere ve çocuklara seminerler verilmesi, uzmanlar tarafından çocuğun istenmeyen dokunmalara hayır diyebilmeyi öğreten farkındalık çalışmalarının yapılması. Biz okullarda, arz etmiş olduğum, o çalışmalarımızda tabii ki olayın cinsel istismar boyutuyla alakalı çok fazla detayına giremiyoruz, bunun daha uzmanlarımızca ve çocuğun yaşına, durumuna uygun şekilde anlatılmasını ama bizim daha çok orada vurguladığımız konular kişisel güvenlik anlamındaki biraz daha "istismar" kelimesini anlatan yaptığımız toplantılar, farkındalık çalışmaları diyebilirim.

Özellikle okullarda çocukların izlendiği ve gerektiğinde başvurabileceği sosyal hizmet uzmanlarının bulunduğu danışma merkezlerinin kurulması.

Veli, vasi üzerine kayıtlı olan mobil telefonların kayıt işlemleri sırasında çocuğun kullanacağını beyan edilmesi hâlinde çocukların yüksek yarar ilkesi gibi güvenli İnternet profilinin operatörler tarafından otomatik olarak tanımlanması. Yani bizler İnternet kafelerde veya evlerimizde sürekli olarak çocuğun güvenli İnternet kullanmasıyla alakalı çalışmalar yaparken ama bugün herkesin elinde, bütün çocukların elinde cep telefonu, ancak buna yönelik olarak da güvenli İnternet' in bu sebepten dolayı otomatik olarak tanımlanmasının faydalı olacağını düşünüyoruz.

Suç faili hakkında soruşturmanın başladığı andan itibaren devreye girecek izleme sistemiyle ilgili düzenleme yapılması.

Kurumlar arası koordinasyonun en üst düzeye çıkacak tek merkezden sağlanabilmesi amacıyla bir kurumun yetkilendirilerek yapılan lokal çalışmaların birleştirilmesi.

Çocukların hizmet aldığı ve yoğun olarak vakit geçirdiği yerlerin İnternet, oyun ve spor salonları, park, lunapark, kreş olabilir, ilgili kurumlarla koordineli olarak denetimlerin artırılması sayılabilir.

Sunumum bitmiştir Sayın Başkanım.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Soruları mı alalım, diğer sunuma mı geçelim? Benzerdir herhâlde Jandarmanın da, isterseniz diğer...

Teşekkür ediyoruz Osman Bey, soruları biraz sonra alacağız.

Şimdi de Jandarma Genel Komutanlığından Yarbay Özlem Yılmaz, Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürü...

Buyurun Özlem Hanım.

2.- Jandarma Genel Komutanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürü Yarbay Özlem Yılmaz'ın, Jandarma Genel Komutanlığı olarak her yönüyle çocuk istismarını önlemek için yaptıkları eğitim ve çalışmalar hakkında sunumu

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Sayın Başkanım, değerli üyeler; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sunumumu yansıtta görülen başlıklar altında arz edeceğim.

Çocuklarla ilgili mevzuat ve taraf olmuş olduğumuz sözleşmelerin tamamı çocuğun yüksek yararı ilkesinden yola çıkarak hazırlanmış ve her koşulda çocuğun yüksek yararının en iyi şekilde korunması ve önde tutulması dikkate alınarak düzenlenmiştir. Bu çerçevede Jandarma Genel Komutanlığı olarak da suça sürüklenen ve suç mağduru çocukların topluma kazandırılması, çocuklarla ilgili yapılan tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi ve çocuk suçlarıyla mücadelede başarılı olmak amacıyla başta teşkilatlanma olmak üzere kolluk uygulamaları, personelin eğitimi, halkın bilinçlendirilmesi faaliyetleri koordineli bir şekilde yürütülmektedir.

Çocuklar ve aile içi şiddet mağduru kadınlarla ilgili ulusal ve uluslararası boyuttaki gelişmeler ve mevzuatta yapılan düzenlemeler doğrultusunda kadına ve çocuğa yönelik işlemlerin tek elden yürütülmesi, birliklerin koordine edilmesi, kurumsal hafızanın yerleştirilmesi ve gelişmelerin takip edilmesi maksadıyla Jandarma Genel Komutanlığı karargâhında 16 Nisan 2012 tarihinde Harekât Başkanlığı, Asayiş Daire Başkanlığı bünyesinde Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü teşkil edilmiştir. İl jandarma komutanlıklarında ise 2016 yılı itibarıyla asayiş şube müdürlükleri bünyesinde 48 ilimizde çocuk ve kadın kısım amirliği, 33 ilimizde ise çocuk ve kadın suçları işlem astsubayımız bulunmaktadır. İlçe jandarma ve karakol komutanlıklarında da bu görev çocuk ve kadın suçları işlem astsubaylığı görevi ikiz görevle yürütülmektedir.

2019 yılının sonuna kadar tüm illerimizde çocuk ve kadın kısımlarımızın yaygınlaştırılması planlanmıştır.

BAŞKAN – Oradaki haritaya bir tekrar dönebilir miyiz.

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Çocuk ve kadın kısım amirliklerinin kurulacağı illeri yapmış olduğu bir analiz çalışmasıyla belirledik, önceliklendirdik Sayın Başkanım. Öncelikle ÇİM'lerin ve ŞÖNİM'lerimizin bulunmuş olduğu illerimizi hani yerelde koordinasyonun geliştirilmesi açısından bu işbirliğini gözettiğimiz için onlara öncelik verdik.

BAŞKAN – Maviler nedir?

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Mavilerde sadece işlem astsubayı var il jandarma komutanlığı bünyesinde. Kırmızıyla olanlarda ise kısımlarımız var. 4 personelden oluşuyor: 1 kısım amiri, 2 işlem astsubayı ve 1 psikologla psikolojik danışman olmak üzere toplam 4 personelden oluşuyor ve bu kadrolarda da kadın astsubayların görevlendirilmesini önceliklendiriyoruz.

BAŞKAN – Neye göre belirleniyor iller? Zonguldak Çocuk ve Kadın Suçları İşlem Astsubayı var, Kastamonu' da çocuk ve kadın kısım amirliği var. Ne farkı var bu illerin?

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Şöyle, biz kısımlarımızın kurulmasını belli bir temin planı kapsamında oluşturduk. Hangi illerin öncelikli olarak kurulacağını da belli analiz çalışması yaptık ve ona göre belirledik. Zonguldak' ta sadece bir işlem astsubayımız var şu anda, diğer kırmızıyla olan işte Bolu, Düzce vesaire, onlarda da kısımlarımız var. Bu kısımlar da 4 personelden oluşuyor.

BAŞKAN – Hayır, yani nüfusa baktığımız zaman Zonguldak daha büyük bir il Kastamonu' dan.

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Evet. Şöyle arz edeyim Başkanım, nüfus, kadına şiddet olay sayıları, çocuk suçları sayıları, mağdur suça sürüklenen sayıları, bunların kişiyle uyuşan suç sayıları nüfusa oranla o şekilde önceliklendirdik, artı, yerdeki kurumlar arası iş birliği ve koordinasyonun geliştirilmesine yönelik ÇİM ve ŞÖNİM'lerin bulunup bulunmadığını dikkate aldık.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sizin haritaya göre aile içi şiddetin en az olduğu yer doğu, güneydoğu öyle mi?

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Yani, tabii ki şöyle: Sessiz kaldığı için de değerlendirebiliriz bunu, şiddete sessiz kaldığı için de değerlendirebiliriz.

BAŞKAN – Devam edebiliriz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – ÇİM ve ŞÖNİM de yok doğrudan.

BAŞKAN – ÇİM yok.

Bir de Jandarmanın görev alanı fazla olan iller var, Kastamonu belki onun için tercih edilmiştir, kırsalı daha fazla.

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Evet Başkanım, yaklaşık 16 milyon 900 bin nüfus var Jandarma bölgesinde, kırsalda.

Yine, kolluk birimlerinde çocuklarla ilgili yapılacak işlemlerin çok iyi bilinmesi gerekmekte, bu sebeple jandarma okullar komutanlığında öğrenim gören tüm subay ve astsubaylara insan hakları dersi kapsamında kadına ve çocuğa yönelik şiddetle mücadele konusu ayrı bir ünite olarak ilave edilmiştir.

Mesleki gelişim planı kapsamında yılda iki dönem hâlinde iki hafta süreyle olacak şekilde çocuk suçlarının önlenmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konulu meslek içi eğitim düzenlenmektedir. Bu eğitimi alan personel de birliğine döndüğünde üç gün süreyle yerinde eğitim vermektedir. Bu eğitimlerin içerisinde çocuğa yönelik olarak çocuk hukuku, çocuğun gelişimi ve psikolojisi, çocukların duygusal, fiziksel ve cinsel istismarı, güvenlik birimlerine getirilen çocuklara yaklaşım biçimleri ve olacak işlemler ve çocuk izleme merkezlerinin yürüttüğü faaliyetler yer almaktadır.

Eğitim alan personel birliğine döndüğünde asayiş tim komutanlarına, tim komutan yardımcılara ve ikiz görevli olan personele eğitim vermektedir. Son üç yıl içerisinde 26.429 jandarma personeli çocukla ilgili uygulamalar konusunda eğitilmiştir.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Eğitim kime veriliyor? Yani askere giden herkese eğitim veriliyor mu mesela?

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Ona da geleceğim, o da var Sayın Vekilim.

BAŞKAN – 2012' de mi başladı bu eğitimler?

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Daha önce de vardı Başkanım, biz hani son üç yılı dikkate aldık Emniyetle birlikte. O yüzden son üç yılın rakamlarını paylaşıyoruz.

Bu eğitimler çocuk ve kadın kısımlarında görev yapacak ve işlem astsubayı olarak görev yapacak personele yönelik olarak verilmekte.

Erbaş ve erlerin toplumda duyarlı ve sorumlu bireyler olmalarını sağlamak amacıyla icra edilen Mehmetçik İçin Yurttaşlık Eğitimi kapsamında 8 ana eğitim konusu bulunmakta. Bunlardan bir tanesi çocuk hakları modülü. Bu modüle temel kavramlar, çocukların eğitim ve gelişimi, katılım hakkı ve çocuk hakkı ihlalleri konularına yer verilmektedir.

Jandarma sorumluluk bölgesinde meydana gelen kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet, suça sürüklenen ve suç mağduru çocuklarla ilgili kolluk uygulamalarına ilişkin olarak aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet ve çocuk suçlarıyla mücadelede Jandarmanın Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönergesi hazırlanarak 4 Temmuz 2013 tarihinde yayımlanmıştır.

Jandarma Genel Komutanlığı olarak kayıp çocukların durumunun değerlendirilmesi ve toplumsal farkındalığın artırılarak alınabilecek tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Harekât Başkanlığının koordinatörlüğünde 20 Nisan 2014 tarihinde kayıp çocuklar çalıştayını icra edilmiştir.

Yine, İçişleri Bakanlığının 2014'e 33 sayılı İnternet Ortamında Çocukların Cinsel İstismarının Önlenmesi Konusunda Alınacak Tedbirler konulu genelgesi kapsamında İnternet kafelerde denetimlerin sıklaştırılması, güvenli İnternet kullanımı konusunda vatandaşların bilgilendirilmesi, konu hakkında öğretmen, öğrenci ve velilerin bilgilendirilmesi hususunda bir emir yayınlanmıştır.

Toplumda güvenlik kaygısının ve suç korkusunun ortadan kaldırılmasını ve bireylerin suçlara yönelik alabilecekleri önlemler konularında bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla icra edilen Toplum Destekli Güvenlik Hizmeti Modeli'nde Jandarma birimleri tarafından Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri, İl Millî Eğitim Müdürlükleriyle koordineli olarak vatandaşlarımıza ve öğrencilere yönelik olarak bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri yürütülmektedir. Bu faaliyetlerde broşür ve asılan afişlerle farkındalık sağlanmaktadır. Son üç yıl içerisinde düzenlenen 1.095 faaliyette 177.538 vatandaşımıza ve öğrenciye ulaşılmıştır.

Yine, icra edilen faaliyetler kapsamında Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı II, Temel Haklar Alanı 2015 Yılı Programlaması kapsamında Jandarma Genel Komutanlığının Çocuk ve Kadın Kısımlarının Kurumsal Kapasitesi Projesi yürütülmeye başlanmıştır. Bu projenin eşleştirme bileşeninde Jandarmanın kadına şiddet, çocuklara yönelik görev ve hizmetler, aile içi şiddet konularında iletişim ve savunuculuk stratejisinin oluşturulması, 59 il personeline eğitim verilmesi, eğitim verilen personel aracılığıyla savunuculuğun yaygınlaştırılması.

Tedarik bileşeni kapsamında da 59 kısım amirliği için araç, giyilebilir vücut kamerası, balistik yelek, görüşme odalarının tefrişi ve güvenliğe yönelik iç ve dış kamera sisteminin tedariki planlanmıştır.

Sonuç olarak, çocuğun cinsel istismarının önlenmesinde kolluğun alabileceği önleyici tedbirler görev tanımıyla sınırlı kalmakta olup çoğu zaman diğer kurumların bildirimleriyle olaylar tespit edilmektedir. Başta aileler olmak üzere toplumun konu hakkındaki farkındalığı arttıkça olayların bilinmesi ve suçuların hak ettiği cezaları alması daha kolay olacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz Yarbay Özlem Yılmaz'a.

Şimdi, sorularınız varsa hem Osman Kolay Bey'e hem Özlem Yılmaz Hanım'a...

Deniz Hanım...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben Özlem Hanım'a bir soru soracaktım.

Teşkilatlanmayla ilgili haritanıza baktığımda Aydın ilinde çocuk ve kadın kısım amirliği olduğunu görüyorum ve bu amirlikte psikolog, psikolojik danışman, uzman ekiplerin yer aldığını ifade etmişsiniz. Aydın'ın Nazilli ilçesinin bir köyünde 8 çocuğa yönelik bir istismar oldu dokunma şeklinde ki köy ortamı, köyde yaşayanların tutumları, değerleri dikkate alındığında hassasiyetle yaklaşılması gereken bir konu. Ancak, çocuklar savcılığa götürülürken bir jandarmanın eşliğinde minibüse doldurularak götürüldüğünü ben biliyorum. Buradaki amirlikte yeterli uzman personeliniz yok mudur? Olaylarla ilgili takibi mi yoktur? Kurumlar arası koordinasyon eksikliği mi vardır? Böyle bir olayda çocukların istismarı söz konusudur. Bu ihmal ve hatalar neden kaynaklanmış olabilir? Bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Soruları aldıktan sonra mı cevaplarız?

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – O şekilde, evet.

BAŞKAN – Hepsini alalım.

Nurhayat Hanım, buyurun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sunumda geçti, "Er ve erbaşılarla ilgili eğitim veriyoruz." diye ama teorik olarak hep böyle anlatılıyor fakat uygulamada yine gerçekten somut bir şekilde, etkili bir şekilde bunların yapılmadığını -hani sizinle ilgili değil, genel olarak- sahaya çıktığımızda görüyoruz. Gerçekten o askere alınan herkese bu konuyu içselleştirebileceği bir şekilde, etkili olabilecek bir şekilde bir eğitim yapılıyor mu? Çünkü hani ben askere gitmedim ama erkekler için herhâlde önemli bir dönem, birçok şeyi de öyle derler, askerlikten sonra değişir her şey, birçok şeyin farkına varırlar ya da bazı şeyler daha da olgunlaşır. O yüzden hani geç kalınmış bir süreç olabilir belki ülkemizde ama bizde daha yeni yeni oturduğu için bu eğitimler, daha yeni yeni anaokullarında eğitimler vermeye başladığı için o dönemin de şu anda çok önemli olduğunu düşünüyorum bu eğitimler açısından ama böyle teorik olarak "yapmış olalım, yaptık" demek için yapılması değil, gerçekten bütün o eğitim alanlarının bu konuda farkındalığının artacağı bir eğitim var mı?

Bir de, şöyle, Emniyet görevlisi, biraz başını kaçırdım ama eksiklikleri tespit etmişler, gerçekten mevzuatta yapılması gereken şeyler bizim de bu çalışmalar içerisinde söylediğimiz şeylerdi birçoğu da. Sizin tespit ettiğiniz eksiklikler var mı, uygulamada gördüğünüz hani mevzuat olarak, uygulama olarak onlarla ilgili bir tespitiniz var mı?

Ve de gene olarak şunu sormak istiyorum: Şimdi, bazı mesleklerde tabii, meslekten kaynaklanan insanların psikolojisini etkileyen şeyler oluyor. Kolluk kuvvetlerinde de herhâlde böyle bir şey var, bu bir gerçek çünkü özellikle hani

kadına yönelik şiddetle ilgili karşılaştığımız şeyler oluyor gazetelerde, haberlerde. Onunla ilgili bir çalışma oluyor mu? Yani o mesleğin getirdiği olumsuzlukları azaltacak veya böyle tespitler olduğunda alınan tedbirler var mı? O kadar.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Ayşe Sula Hanım, buyurun.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Sunum için öncelikle teşekkür ediyorum.

Ama iki sunumda da şöyle bir merak ettiğim hususa ilişkin bir ayrıntıya rastlayamadım: Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde dağa kaçırılan küçük yaştaki çocuklarla ilgili özel bir uygulamanız var mı, özel bir çalışmanız var mı? Oradaki mağdur ailelerle ilgili bir çalışma uygulaması var mı ve bunların sayısıyla ilgili bir çalışma var mı, istatistiksel bir durum var mı?

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Benli...

FATMA BENLİ (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Ben öncelikle hem Jandarmanın hem Emniyetin senelik olarak aldıkları cinsel istismar sayılarına ilişkin bir veri varsa onları paylaşmalarını rica edeceğim çünkü en azından bizim dışarıdan gözlemlerimiz bu konuda çok fazla başvuruda olduğu yönünde. Dolayısıyla bu konuda hem mağdurla olması gerektiği şekilde en azından ilk temasın iyi yapılabilmesi hem de sanığın söylediklerindeki gerçeğin araştırılabilmesi için eğitim ve tecrübe çok önem arz ediyor. Bu konuda özel olarak polislerin ya da jandarmanın aralarında özel bir ayırıştırma var mı? Mesela alınan eğitimler arasında geçen sene sanırım sadece 144 kişi eğitim almış. Dolayısıyla diğerleriyle kıyaslandığında bu sayı oldukça az, bu o kişilerin talep etmemesinden mi kaynaklanıyor ya da buna ihtiyaç duyulmamasından mı kaynaklanıyor? Aynı şekilde, sanığı 18 yaş altı olabiliyor dolayısıyla onlar için özel bir çalışma var mı?

Polisle alakalı olarak da ÇİM'in olmadığı yerlerde sosyal hizmet mensuplarıyla beraber vekil huzurunda görüntü kaydı alındığı ifade edildi. Dolayısıyla bu polis karakolunda değil mi? Yani bunu diğer suçlardan, ÇİM'in olmadığı bir il için mağdurla görüşme yapılırken bu özel bir odada mı gerçekleşiyor ya da bu konuda özel olarak çalışmış olan, en azından diğer hırsızlığa bakan kişi farklıdır da cinsel istismar suçlarından farklı olan, bir polis memurumuz var mı ki, o mu alıyor? Ona göre sözlerinde, ifadelerinde biraz daha farklılık arz ediyor mu? Buna ilişkin bilgiler verirseniz sevinirim.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Keresteciğlu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben de sunularınız için teşekkür ederim.

Evet, çözüm önerileri Emniyetin sunumunda bizim de genelde tespit ettiğimiz, süreç içerisinde şeyler. Ama her iki kurum açısından da aslında Nurhayat Hanım'ın dediği gibi kurum içerisinde yani kurum personeline yönelik bir verisel çalışma var mı? Yani istismar mesela kurum personeli içerisinde aynı zamanda mevcut mu? Buna yönelik önleme mekanizması, çünkü özel bir görev yapıyor her iki kurum personeli de. Yani insanlarla çok fazla yerde iç içe ama aynı şekilde gözetim altında tuttuğu insanlara yönelik bunlar tabii, 18 yaş altı çocuklar da olabiliyor sadece işte daha büyük insanlar değil, kurum personeli içerisinde de cinsel istismarın söz konusu olup olmadığı, buna yönelik bir verisel bir çalışmanız da var mı?

Bir de, aynı soru aslında, hakikaten, ben de hani askere gidip gelen kimseden “Kadına yönelik şiddet ya da çocuk istismarıyla ilgili bir eğitim aldım.” lafını duymadım yani yaşlılarda zaten duymamışızdır da bu mümkün değil ama gençlerde de duymuyorum böyle bir şeyi. Bu nasıl içerikli verilen bir eğitim? Acaba çok akıllarında mı kalmıyor?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Şimdi, soruları cevaplamadan önce ben de bir not almıştım.

Osman Bey, okullarda bu yapılan eğitim çalışmalarında kurs verenler, eğitim verenler dışarıdan mı geliyor yoksa Emniyet bünyesinde bu eğitimi verecek kişiler var mı? Birinci sorum.

Diğer, çocuğa cinsel istismara yönelik eğitimler, yine personel verilen, 2016'da sadece 50 polis. Yani bu sayı çok az değil mi? Geçen sene de 140 polis. Bununla ilgili açıklama yapmanızı istiyoruz.

Şimdi, başlayabiliriz.

Kim, önce Osman Bey mi, Özlem Hanım mı?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ OSMAN KOLAY – Nasıl uygun görürseniz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Tamam, buyurun.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ OSMAN KOLAY – Eğer müsaade ederseniz sondan başlayalım efendim, sizden, son sorudan başlayayım.

Okullarda eğitim çalışmalarına müşterek diyebiliriz diğer kurumlarla. Sunum içerisinde de arz etmişim, özellikle üniversiteler ve Aile ve Sosyal Politikalar il müdürlüklerinde görevli uzmanlar, Millî Eğitim il müdürlüklerimizde görevli uzmanlarla birlikte verilmekte. Tabii, bizim kendi personelimiz de bu eğitime katılmakta. Bu eğitimi veren kendi

personelimiz öncelikli olarak eğitimcilerin eğitimi kursunu aldıktan sonra bu şekilde diğer meslek elemanlarına da eğitim vererek bu eğitimi almış personel tarafından bu eğitimler verilmekte.

Cinsel istismar olaylarında verilen eğitim bu sene için 50 kişi, ilk dört ayı için o rakamları arz etmişim Sayın Başkanım. Yine, eğitimlerimiz devam etmekle birlikte, yine 2015 yılı içerisinde 144 personel cinsel istismar olaylarının soruşturulmasında eğitici eğitimi almış olan 144 personel olarak bu rakamları ben arz ettim. Yine, bu 144 personel hemen hemen tüm illerimizde görevli olan personellerimizden, 81 ilimize yayılmış olan personellerimizden ve orada da yine hizmet içi eğitimler vermekte. Bu eğitimcinin eğitimini almış olan personelimiz bulunduğu illerde hizmet içi eğitimi genişletmekte. Onun sayılarını burada arz etmedim efendim yani diğer illerde ne kadar genişledi sayılar o elimizde yoktur. Ama, illerde bu sayı oldukça da yüksek bir rakama çıkacaktır.

Sayın vekilime güneydoğudaki çocuklarla alakalı olarak arz etmek isteğim konu, şu anda Merkezî Koordinasyon Alt Komisyonu olarak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının sekreterliğini yaptığı alt komisyon olarak şu anda zaten öncelikli çalışmalar arasında yer alan bir konu. Bununla alakalı, tüm kurumların yaptıkları ve yapılabilecek olan ortak çalışmalarla alakalı hâlen daha devam eden bir konu var. Bununla alakalı da Emniyet teşkilatı içerisinde ilgili dairemizin altında sadece bu işle görevlendirilen çocuk polisinin haricinde ayrıca bir şube müdürlüğümüz var tüm illerde faaliyette olan. Yine aileleriyle ve çocuklarla görüşme yapıp... Tabii, bunlar yine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla beraber başta olmak üzere, Millî Eğitimle birlikte yürüttüğümüz çalışmalar. Onu da arz etmek istedim. Şu anda Merkezî Koordinasyon Alt Komisyonunun gündem başlıklarından bir tanesi o da. Çalışmalarımız devam ediyor.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Bu konuyla ilgili, gelinen aşamayla ilgili Komisyona bir bilgi sunabilir misiniz daha sonra yazılı olarak?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ OSMAN KOLAY – Tabii ki.

ÇİM olmadığı illerdeki ifadenin alınmasıyla alakalı Sayın Vekilim, sorunuz vardı. Bu diğer polis karakolları şeklinde bilinen yerlerde alınmıyor tabii ki. Bizim çocuk birimlerimiz büyük oranda diğer birimlerimizden mümkün olduğu ölçüde ayrı, müstakil olarak kurulmuş olan binalarda faaliyet gösteriyor ve bunlarda da hiçbir resmî polis olmuyor, mümkün olduğu kadar emniyet binalarından daha farklı bir yerde yapılıyor ve ifadeler kesinlikle bir resmî polis tarafından veya resmî hizmet binası yerinde alınması söz konusu değil, mutlak surette çocuk polisinin bu ifadeyi alması gerekiyor ve sunumumda da arz ettiğim gibi, mutlaka bir sosyal çalışmacı ve vekil olması ve görüntü kaydıyla alınıyor; ÇİM olmayan illerde böyle, ÇİM olan illerde zaten hiçbir görüşme yapmaksızın doğrudan doğruya götürdüğümüzü arz etmişim.

Sayın vekilim, kurum içerisindeki istismar olaylarıyla alakalı çalışmalarımız, yine burada gönüllülük esasından bahsettim, çocukla iletişim kurabilecek olan kişilerin mutlaka çocuk polisi olarak çalışmasından bahsettim ama bunlar yeterli mi? Tabii ben özet olarak geçtim, tabii ki çok kriterimiz var aslında, yani bunları sadece böyle birkaç kriterle, ben fazla zaman almak istemedim, ancak çok sayıda kriterimiz var, yani bilişimi kullanmasından... Örneğin, çocuğunun olması bir tercih sebebi, onun gibi. Tabii sadece o yetmiyor, biz kendisinin tahkikatını da yapmak suretiyle orada görevlendiriyoruz, yani burada bu çalışabilir mi, geçmişine dönük olarak, zaten normalde bu tür suçlara karşı da zaten meslek mensubu olmaz, zaten bir idari soruşturma ve adli soruşturma geçirecektir ki çok ciddi bir soruşturma olduğundan dolayı muhtemelen meslekte olmayacaktır. Ancak, yani kişisel olarak bu işi yapabilecek kapasitede olup olmadığıyla alakalı mutlaka bir tahkikat yapılıyor, eğer bunlarla alakalı hani bir tükenmişlik, bir yorgunluk, diğer hocalarımızın bahsettiği konu olduğu anda zaten artık çocuk polisiğinden derhâl ayrılmasını zaten sağlıyoruz, oradaki o tükenmişlik olduktan sonra. Dolayısıyla da kurum içerisinde bizim diğer tüm çocuklarla düzenli temas içerisinde olan tüm kişilerin tahkikatının yapılmasını arzu ettiğimiz gibi, biz zaten kendi tahkikatımızı mutlaka yapıyoruz efendim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bununla belki bir çok kurumda karşılaşıyoruz ama hani çocuğu olması tercih sebebi veya aile olması, evli olması falan gibi ama ben bunun çok evrensel bir kriter olduğunu düşünmüyorum artık çünkü ensest vakaları zaten dünyada en fazla olan vakalar. Hani siz bu alanda çalıştığınız için de aslında biliyorsunuz, o yüzden çocuğu olmak illa bir kriter değil bence. Çocuğu olanlar çocuğuna yapabiliyor bunu zaten.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ OSMAN KOLAY – Evet, empatik anlamda çok haklısınız yani o tabii tamamıyla yüzde yüz bir kriter olmamakla beraber, hani empati yapabilme anlamında bir tercih sebebi olarak sadece, evet, tabii tek başına yeterli de değil.

Cevaplamam gereken sorulardan atladığım var mı bilmiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Hüsnü Bey.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Efendim, izin vererseniz hem polis teşkilatımız hem de Jandarma teşkilatımız için, belki benim gözümde kaçmıştır veya atlamış olabilirim. Çocuk İstismarı Komisyonu Komisyonumuz, tabii ki öncelikle cinsel istismarla ilgilieniyoruz ya da kayıp çocuklarla, bir de çocuk işçiliği sorunuz var. Yani 1999-2006 arasında çocuk işçiliğinde bir azalma varken 2006-2012 arasında biraz stabil, 2012'den bu yana da çocuk işçilikte artış var. Bir de son yıllarda ülkemizde ciddi sayıda Suriyeli çocuk da var, günlük hayatımız da bile görüyoruz.

Şimdi, bu çocuk işçiliğine dönük bir çalışmanız var mı?

BAŞKAN – Biraz sonra onun sunumunu alacağız.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Hayır, hayır, o Çalışma Bakanlığı ayrı, ben Emniyetin ya da Jandarmanın; Jandarma bölgesinde Jandarmanın, Emniyet bölgesinde Emniyetin böyle bir birimi var mı? Yani Çalışma Bakanlığının yapacağı çalışma ayrı bir şey ama böyle bir çalışmanız var mı? Çünkü son bir yıl içinde 174 çocuk iş

kazalarında kaybedildi. Yani böyle bir çalışmanız var mı, bilmiyorum, sadece öğrenmek için sordum, hani öyle bir biriminiz var mı çocuk işçiliğini takip eden ya da çocuk işçi çalıştıran yerleri takip eden, bu konuda bir çalışmanız var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Evet, Osman Bey, var mı?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ OSMAN KOLAY – Sayın vekilim, şimdi, Çalışma Bakanlığının sunumunda bahsedeceği konuların haricinde, polise tedbirler anlamında en çok karşılaştığımız çocuğun ekonomik istismarı, çocuğun ekonomik sömürülmesi dediğimiz bu olaylarda en çok karşılaştığımız husus, tabii ki sokak işçiliği, dilencilik veya örtülü dilencilik denilen küçük çaplı bir eşya satımı şeklinde bunların gerçekleştiğini görüyoruz. Zaten yetişkin tarafından çocuğun araç olarak kullanılması Türk Ceza Kanunu' muzun 229' uncu maddesi gereğince adli işlem yapılmakta ve bunlarla beraber çocukla alakalı derhâl Aile Bakanlığına bilgi verilmektedir. Ancak, tedbirlerin daha etkin hâle getirilmesi amacıyla Mobil Huzur Ekip uygulamasına geçildi ve süratle tüm illerimizde bunun artırılması hedefleniyor, şu anda çok sayıda elimizde var ancak tamamına bunu hedefliyoruz. Bu mobil huzur ekibin görevi, sadece sokak işçiliğiyle alakalı çocuklara örtülü dilencilik yaptırılması veya sokak işçiliğiyle alakalı. Tabii ki sadece bu ekip sokak işçiliğiyle sınırlı falan kalmayıp, yani Çalışma Bakanlığına bağlı kurumlarımızda da çocuğun özellikle ağır işçiliği anlamında bir tespit yapıldığında da tabii ki müdahale ediyor ve bu mobil huzur ekiplerimizde sayın vekilim, hiçbir şekilde saat mefhumunun gözetilmemesini biz arzu ediyoruz çünkü çocuklar özellikle mesai saatleri dışında veya mesai saatlerinden önce trafiğin başlamasıyla beraber veya bitimiyle beraber ya da akşam saatlerinde halkın yoğun olduğu yerlerde oldukça fazla görülmesinden dolayı saat mefhumunu tamamen kaldırdık ve bununla beraber de yine Aile ve Sosyal Politikalar il müdürlüğünden destek aldığımız yani belediyelerden, belediye zabıtalardan destek alıyoruz.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Ben işin o kısmını anladım Sevgili Müdürüm, yani sadece şunu sormak istiyorum: Şimdi, ben Konya Milletvekiliyim, otuz altı yıldır orada sanayi çarşısına gittiğimiz zaman, yani 10-12 yaşında çocukları gözümüzle görüyoruz, binlerce, öyle bir tane, iki tane falan değil; İstanbul'a da gitseniz aynı, İzmir'e de gitseniz aynı. Yani bu, bugünün sorunu değil, geçmişten beri gelen bir sorun.

Benim öğrenmek istediğim şey şu idi: Yani, bu tür çocuk işçisi çalıştıran yerleri takip eden ya da böyle bir birim var mı ya da Emniyet teşkilatımızda ya da Jandarma teşkilatımızda -Jandarma bölgesi ayrı, onu biliyorum- ben onu öğrenmek istiyorum. Yani mobil huzur ekibi, şimdi bunlar tamam, bunlar belki de yeni çalışmalar. Ama asıl olan şey şu: Çocuk işçilik çok ciddi bir sorun, dünyada da ciddi bir sorun, bizim ülkemizde giderek de artan bir sorun, buna dönük özel bir biriminiz yok anladığım kadarıyla.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ OSMAN KOLAY – Sadece ona dönük bir birim yok.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederiz.

Betül Hocam, buyurun.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Ben de çok teşekkür ediyorum.

Çok detaylı bilgi aldık rakamlarla ilgili ama hizmetin yüzde olarak ne kadar, hedefin ne kadarına ulaşabildiğini merak ettim çünkü çok büyük rakamlar var hakikaten, 2.3 milyon-2.4 milyon gibi ulaştığınızı söylediniz aile ve çocuk var. Okullara geliyoruz, yine yaklaşık 18 bin personel okullarda görev yapıyor.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ OSMAN KOLAY – 12 bin.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Hani daha önceki yıllarda 18 binmiş.

Türkiye çok kalabalık bir ülke, nüfus yoğun bir ülke ve öğrenci sayısı da fazla, okul sayısı da fazla. Bu verdiğiniz rakamlar bütün bu okulların ne kadarına ulaşabiliyor, ne kadarlık bir öğrenci kitlesinin yüzde kaçına ulaşabiliyor? Yani rakamlar çok yüksek ama yarısına mı ulaşıyor, tamamına yakına mı ulaşıyor, dördte 1'ine mi ulaşıyor? Birinci sorum bu.

Bir başka sorum da: Zaman zaman pratik uygulamalarda şey görüyoruz, hani burada anlatılan uygun davranış modelinden sapan birtakım davranışlar görüyoruz. Bu noktada bunları denetleyen bir iç denetim yapısı var mı? Yani elbette her kurumun kendi iç işleyişini denetleyen bir yapısı vardır ama özellikle konu çocuk olduğunda, bir çocukla erişkin bir odada baş başa kaldığında, başına ne geldiğini bir erişkin anlatabilir ama çocuğun bunu anlatması, dile getirmesi çok zordur. Dolayısıyla, çocukla ilgili işlerde iç denetimi sağlayan ayrı bir mekanizmanız, daha hassas bir mekanizmadan bahsediyorum, öyle bir mekanizma var mı ya da bunun ihtiyacını hissediyor musunuz?

Bir sorum da siber suçlarla ilgili. Siber Suçlar Dairesi ya da bu işe bakan, ismi değişmiş olabilir, bir daire var. Bildiğim kadarıyla o daire de işte İnternetteki pornografi ya da birtakım cinsel içerikle ilgili çalışıyor, onların çocuk polisiyle ortak çalışmaları var mı ya da böyle hani ortak noktalarda buluşabiliyor musunuz siber suçlarla ilgili?

Bir de mesela bugün gelirken buraya Konya yolu üzerinde, ışıklarda, 3 tane Suriyeli babalarının elinde "Aciz durumdayım, Suriyeliyim." diye yazan bir pankart, 2 tane de çocuk geldiler, benim arabamın camının dibinde beklediler. Hemen çaprazında da 20 metre ötede de bir polis, trafik polisi trafiği idare etmeye çalışıyor. Şimdi, bu durumda bir şeyler eksik belli ki bu eksikliği gidermeye yönelik olarak benim yapabileceğim bir şey var mı, ben ne yapabilirim o noktada?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Hocam.

Fatma Hanım, buyurun.

FATMA BENLİ (İstanbul) – Teşekkürler.

Ben sadece durumu netleştirmek istiyorum kafamda. Çocuk bürolarının dışarıda olması gerçekten önemli, onlar da resmî polis kılığında değilken çocukların ifadelerinin alınması. Şimdi bu, hem 18 yaş altı suça sürüklenen çocuklar için geçerli hem de mağdurlar için geçerli değil mi? Yani, mağdurlar da normal karakola giderken mağdur çocuk şubeye geliyor. Peki, çocuk şubede çalışanlar arasında, bu cinsel istismar üzerine çalışanlar arasında bir iş bölümü yapıyor musunuz? En azından bunu bilirsek, Komisyon olarak önerilerimizde bulunurken “Vaka budur, bu iyi bir uygulamadır; çocuk polisinin, şubenin ayrı binalarda olması, orada resmî kıyafetli olmayan polislerin bulunması iyi bir uygulama örneğidir ama bu iyi uygulamayı geliştirmek için işte şu şu şekilde iş bölümüne gidilmesi daha fazla faydalıdır ya da bu alanda eğitim alan kişi eğitici sayısının artırılmasında fayda olur.” tarzda somut sonuç önerileri çıkarmak açısından soruyorum. Zaten Başkanımız söyleyecektir, yani bizim için önemli olan olabildiğince fazla durumu iyileştirmeye yönelik somut önerilerde bulunmak. Bu noktada sizin tecrübeniz daha fazla olduğu için, daha fazla katkı olursa seviniriz.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Keresteciöğlu, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bu Komisyon özellikle normal okul veya yurtların dışında, Ensar ve KAİMDER gibi evlerde, onların evlerinde kalan çocukların cinsel istismarı ortaya çıktıktan sonra kuruldu, bunun araştırılması için.

Şimdi, sizin “okul irtibat görevlileri” diye bir biriminiz var, okul irtibat görevlisi polisler belirlenmiş, yönetici ve rehber öğretmenlerin doğrudan ulaşabilecekleri diyorsunuz. Peki, bu şekilde yoğun olarak çocukların kaldığı başka yerlerle ilgili herhangi bir çalışmanız var mı ya da bunu yapmanızı aslında engelleyen şeyler var mı, yoksa genel olarak her alanda olduğu gibi, bu alanda da denetleyebiliyor musunuz bu yerleri? Aslında, polisiye tedbir olarak bahsetmiyorum, yani bu da çirkin bir şey çünkü çocukların olduğu yerleri polisiye olarak denetlemek ama çocuk polisi olmak daha farklı bir şey, yani o irtibatı en azından... O merkezler mesela, tespit ettiğiniz şeyler arasında var mı bilmiyorum ama her yerdeki çocuğun, belki toplu olarak kalınan yerlerde çocukların sizlere ulaşabileceği ne bileyim bir telefon, bir irtibat butonu olması lazım, böyle bir şey var mı ki çocuklar size ani olarak, saat kaçta olursa olsun ulaşabilsinler; böyle yurtlarda, böyle yerlerde kalan çocuklar.

Evet, diğer sorum Suriyeli çocuklar. Tabii bu da sizin çözeceğiniz bir problem değil, gene polisiye tedbirle çözülecek bir problem de değil ama hani bunlarla ilgili ne tarz bir şey var, onu da bilgilendirirseniz. Hem Jandarma, her iki tarafa da, demin ki sorum size de...

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Evet, Celal Özcan, Asayiş Daire Başkan Yardımcısı.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI CELAL ÖZCAN – Evet, müsaadenizle ben cevaplamak istiyorum bu son gelen soruları Başkanım.

Suriyeli çocuklarla ilgili tekrardan kaçınmak istiyorum, mobil ekip uygulamamız var ama arka planda bunları çalıştıranlara yönelik de adliye operasyonlarımız devam etmekte, en son Kahramanmaraş'ta belki biliyorsunuzdur, kâğıt toplayan Suriyeli çocukları çalıştıranlara yönelik çok güzel bir operasyonumuz olmuştu.

Diğer taraftan, sayın vekilimizin “Özellikle yurtlar veya bu benzeri yerlerin denetlenmesi veya buralarda çocuk polisi var mı?” şeklindeki soruya... Polis, daha çok kamuya açık alanda; sokak, cadde veya diğer umuma açık yerlerde, bu yerlerin denetlenmesi konusunda Millî Eğitim Bakanlığı veya diğer kamu kurumlarımız görevli olduğundan dolayı çok fazla girmiyoruz efendim o alana. Çocukların ulaşabilecekleri de özel bir numara yok ama 155 hattını direkt arayıp da polise ulaşabilmektedirler.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Okul irtibatında...

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI CELAL ÖZCAN – Orada varız efendim, okulların etrafında, okul irtibat görevlilerimiz, ekiplerimiz bulunmakta da vakıf veya dernekler, yatılı yerler, oralarda yokuz; yani kamuya açık alandayız, o anlamda onu cevaplamak istedim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Peki, olması yönünde bir çalışma iyi olmaz mı sizce?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI CELAL ÖZCAN – Güvenlik olarak da bilmiyorum o Komisyonun değerlendireceği bir şey ama daha çok kamunun sivil ayağının olması daha mı uygun olur. Yani biz her türlü iş birliğine, koordinasyona varız Emniyet teşkilatı olarak da daha çok Aile Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığının olması daha uygun olacaktır.

Sayın vekilimin... 18 yaş altındaki tüm çocukların, suça sürüklenen veya mağdur çocukların tüm işlemleri çocuk birimlerimizde, çocuk şubelerimizde yapılmakta ancak cinsel istismarla ilgili de adli bürolarımız var çocuk birimlerimizde, özellikle 144 ve 50 kişilik eğitimlerden bahsedildi, cinsel istismar eğitimi alan personelimiz bunlara, bu tür vakalara el koymakta ve işlemlerini yürütmekte. Bu tür işlemlerin, iç denetim yönünde bir soru olmuştu, zaten Aile Bakanlığından veya bizim kendi birimimizden uzman psikoloğumuz veya sosyal hizmet çalışanımız oluyor, bir nevi iç otokontrol oluyor orada, ayrıca bu tür işlemlerin yapıldığı yerlerde ki istisnasız çocuk birimlerimizde kameralar var, yani çocuk polisinin orada birime getirilen bir çocuğa yönelik tekrar bir istismar veya olumsuz davranışta bulunması mümkün olmamaktadır diye düşünüyoruz, yani o anlamda bir kontrol yürütülmekte.

Okullarda alınan tedbirler veya diğer önleyici çalışmalar açısından da bayağı sayılarımız kabarık şekilde, hocamızın sorusu oldu. Bu daha çok riskli olan okullarımızda veya mahallelerimizdeki okullarımızda uygulanan faaliyetler. Ama 20 milyon öğrencinin olduğu, 100 bine yakın okulun olduğu yerde, yani bunlar daha çok riskli olan bölgelerimizde yürütülen faaliyetler hocam, onu da belirtmek istedim.

Arz ederim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Siber suçlarla ilgili olarak çalışma...

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ASAYİŞ DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI CELAL ÖZCAN – Onunla ilgili ortak çalışmalarımız oluyor ama şu an sayısal bir verimiz yok, biz ve iki daire birlikte özellikle çocuk pornografisine yönelik ve uluslararası kuruluşlar da sivil toplum da bu anlamda kolluk birimlerimizi besliyor, Avrupa'dan, Amerika'dan çocuk pornografisine yönelik siteler falan bize bildiriliyor ve operasyonlar yapılmaktadır.

BAŞKAN – Evet, teşekkürler.

Özlem Hanım, buyurun sizin cevaplarınızı alalım.

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Deniz Hanım'ın sorusu vardı. Ben Aydın'daki olayla ilgili uygun görürseniz araştırıp size ayrıca bilgi vereyim.

Nurhayat Hanım'ın bir sorusu vardı, sayın vekilimin. Erbaş ve erlerin eğitimiyle ilgili, aynı şekilde Sayın Kerestecioğlu'nun da bir sorusu vardı bu konuda.

Şimdi, erbaş ve erlerin eğitiminde Genelkurmayın hazırlamış olduğu AB Projesi kapsamında TSK'da bu konuda akademik çalışma yapan personel ve AB ile beraber, Bakanlıkla beraber yapmış olduğu bir proje var. Bu proje kapsamında henüz 2015 yılında başladı ve burada tanıtıcı materyallerden, eğitim yardımcı filmlerinden faydalanarak hazırlanmış materyaller var. Bunlar erbaş ve erlerimize akşamları yemekten sonra Mehmetçiğin Yurttaşlık Eğitimi denilen bir eğitim saati var, bu eğitim saatinde bu materyallerden faydalanılarak bu filmler seyrettiliyor, soru-cevap şeklinde interaktif bir yöntemle hem kadına şiddette hem çocuk suçlarında, işte çevrede vesaire bu konuda eğitim veriliyor, interaktif şekilde eğitim verilmesi sağlanıyor, bu rütbeli personel nezaretinde. Materyaller yanımda, bakmak isterseniz size takdim edebilirim.

Yani, bu eğitimler çok yeni başladı, kadına yönelik şiddetle ilgili olarak 2013 yılında ilk başladı ama bu AB Projesi kapsamında olan 2015 yılında başladı. Kadına şiddetle ilgili olarak Millî Savunma Bakanlığıyla Aile Bakanlığı arasında yapılan bir protokol kapsamında Aile Bakanlığının TSK uzman eğitimcisinin yetiştirdiği, TSK uzman eğitimcisi adı altında alınan eğitimin tüm kuvvetlerde; Kara, Deniz, Hava, Jandarmada, yine buradaki rütbeli personelin eğitimci eğitimi almaya yönlendirilmesi, onların da yine en az bir yıla kadar eğitimci eğitimleri verilerek erbaş ve erlere bu eğitimlerin yine yardımcı materyaller sayesinde eğitimlerin verilmesi sağlanmış durumda. O da zaten 3 evreliydi bu eğitim kadına şiddetle ilgili olarak, o da son safhasında; aralık, ocak gibi icra edilecek.

Sayın Ayşe Sula Köseoğlu'nun bir sorusu vardı. Dağa kaçırılan küçük çocuklarla ilgili çalışma ve sayısal veri istemiştiniz. Şimdi bu, çocuk kaçırma ve alıkoyma suçu olarak bize intikal ettiği için, bunun ilk başta gerçekten dağa kaçırılıp kaçırılmadığını tespit etmemiz zor ancak iş birliği vasıtasıyla, kolluğun iş birlikçileriyle yapmış olduğu çalışmalar sonucunda, "İşte, şu evdeki çocuk dağa kaçırılmış." ihbarı geldiği zaman asayiş şubedeki personelimiz bu ailelerle işte "Nereye kaçırıldı?" "Niye gitti?" "İkna edelim geri gelsin." gibi bu tür çalışmalar yürütülüyor.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Sayısal bir veri var mı elinizde?

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Sayısal bir veri şu anda yok elimde Sayın Vekilim.

AYŞE SULA KÖSEOĞLU (Trabzon) – Bu konuyla ilgili sizde olan bilgileri de Komisyona sunabilirsiniz...

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Ben yazılı olarak bildireyim, anlaşıldı.

Sayın Fatma Benli'nin bir sorusu vardı.

Şimdi cinsel istismar mağduru çocuklar için bizim illerimizde görüşme odalarımız mevcut, yani ÇİM'in olmadığı yerlerde zaten biz burada görüntü olarak ifade alabiliyoruz.

Yine, Sayın Kerestecioğlu'nun bir sorusu vardı. Bizim işte yurtlarda vesaire olan yerlerde çocukların arayarak ulaşabileceği bir sistemimiz yok. Ancak Sayın Başkanın da ifade ettiği gibi il millî eğitim müdürlükleriyle koordinasyon ve iş birliği içerisinde bunu tespit edebiliriz ve bu tür vakalara ulaşabiliriz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bir de kendi personelinizle ilgili verileri...

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Bu personel başkanlığının konusu, ben onu da yazılı olarak bilahare iletirim. Yani çünkü bu konudaki disiplin işlemi olduğu için, personel başkanlığı konusu, biz asayişe bakıyoruz, onu da ben o şekilde çalışıp yazılı olarak ifade edeyim.

Sayın Hüsnü Bozkurt'un bir sorusu vardı çocuk işçiliğiyle ilgili olarak. Zaten, Jandarma hani kırsalda ve bu konuda çocuk işçiliği çok yaygın değil. Ancak, ayda 350 bin devriye faaliyetimiz var ve biz bu devriyeler vasıtasıyla çocuk işçiliğine eğilim rastlarsak gerekli yasal işlemleri yapıyoruz, onun dışında ayrı bir çalışmamız yok.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Yani, yapılmış bir yasal işlem var mı hani son bir yılda?

JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE VE ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRÜ
YARBAY ÖZLEM YILMAZ – Yani vaka sayılarımız var tabii ki vaka sayılarımız var ama spesifik olarak çocuk işçiliği
üzerine bir çalışmamız yok, hani proje vesaire yok.

Hepsini cevapladım sanıyorum, ben diğerlerini yazılı olarak cevaplayayım Başkanım.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, İbrahim Demircan, Çalışma Bakanlığı İstihdam Politikaları Daire Başkanı.

Buyurun İbrahim Bey.

3.- *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İstihdam Politikaları Daire Başkanı İbrahim Demircan'ın, Bakanlığın
çocuk işçiliğiyle mücadele çalışmaları, hakkında sunumu*

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM
DEMİRCAN - Sayın Başkanım, Komisyonumuzun saygıdeğer üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Çocuk işçiliğiyle mücadele çalışmalarımızı Bakanlığımız adına sizlere sunmak, arz etmek üzerine buradayım.

İçerik olarak sunumumuzda çocuk işçiliği kavramı, çocuk işçiliğinin nedenleri, ulusal ve uluslararası mevzuatımız,
dünden bugüne Türkiye'de çocuk işçiliğiyle mücadele, istatistiklerimiz, yürüttüğümüz çalışmalar, denetim faaliyetlerimizi,
avantaj ve dezavantajlarımızı sizlerle paylaşmayı arzu ediyorum.

Öncelikle çocuk işçiliği nedir noktasında Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun tanımına göre çocukların
çalıştırılması, çocuklar için zararlı olmayan ve eğitimsel fırsatları engellemeyen bir çalışma biçimidir. Çocuk işçiliği ise, en
temelde eğitim hakkı olmak üzere çocuğun diğer haklarına da sahip olmasını engelleyen; sağlığına, fiziksel ve psikolojik
gelişimine zarar veren bir çalışma biçimidir.

Çocuk işçiliğinin nedenlerine geldiğimizde, malumunuz olduğunuz üzere, dünyada ve ülkemizde başta yoksulluk
olmak üzere; aşırı nüfus artışı, kırdan kente yoğun göç, eğitim sistemindeki aksaklıklar, istihdam imkânlarının kısıtlılığı,
yeterli toplumsal bilincin oluşmaması, ailelerin eğitimsizliği, geleneksel bakış açısı, mevzuat eksiklikleri ve etkin
uygulanamaması, iş verenlerin ucuz çocuk iş gücü talebi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ulusal mevzuatımız içerisinde başta Anayasa'mız olmak üzere, İş Kanunu' muzda, Mesleki Eğitim Kanunu, Borçlar
Kanunu, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, Sendikalar Kanunu, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu,
Çocuk Koruma Kanunu gibi kanunlarımızda ve ikincil mevzuatlarda konu düzenlenmiştir.

Bildiğiniz üzere, Anayasa'mızın 50'nci maddesinde "Kimse yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde
çalıştırılmaz, küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak
korunurlar." hükmü yer almaktadır.

Bu bağlamda, İş Kanunu' muzun 71'inci maddesinde de 15 yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaklanmış
ancak istisna olarak 14 yaşını doldurmuş ve zorunlu ilköğretim çağını tamamlamış olan çocuklar; bedensel, zihinsel, sosyal
ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam etmelerinin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalışabilecekleri
düzenlenmiştir.

Yine, İş Kanunu' muz 4857'nin 72'nci maddesinde, maden ocakları, kablo döşemesi, kanalizasyon ve tünel inşaatı
gibi yer altı veya su altında çalışacak işlerde 18 yaşını doldurmamış erkek ve her yaştaki kadınların çalıştırılması,
malumunuz olduğu üzere yasaktır. İş Kanunu'nun 73'üncü maddesinde de sanayiye ait işlerde 18 yaşını doldurmamış çocuk
ve genç işçilerin gece çalıştırılması yasaklanmıştır.

Sayın Başkanım, arzu buyursanız uluslararası mevzuatın bir kronolojisini çıkarmıştık ama önemli olan
başlıklarıyla devam edelim isterim, kıymetli vaktinizi almamak adına.

Bildiğiniz gibi, ülkemiz Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi ve Çocuk Hakları Sözleşmesi' ni imzalamasıyla
birlikte, ülkemiz adına önemli olan ve üyesi olduğumuz Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 138 ve 182 sayılı sözleşmelerini
kabul ederek bu doğrultuda çocuk işçiliğiyle mücadelesini artırarak devam etmiştir. Bu kapsamda, 138 sayılı ILO
Sözleşmesi içerisinde 15 yaşın altında olmama koşuluyla asgari çalışma yaşı, zorunlu eğitimin tamamlandığı yaş olarak
kabul edilmiş; bizim ulusal mevzuatımızda bu husus düzenlenmiştir. 13-15 yaş arası kişilerin geliştirilmesine ve sağlıklarına
zarar vermeyecek şekilde, eğitimlerine zarar vermeyecek şekilde hafif işlerde çalıştırılmaları hususu ulusal mevzuatlarla izin
verileceği sözleşmede ifade edilmiş ve bu kapsamda da biraz önce söylediğim 71'inci maddede düzenlenen; ilköğretim
çağını tamamlamış, 14 yaşını bitirmiş ve zorunlu ilköğretim eğitimi almış çocukların bu hususta hafif işlerde çalışabilecekleri
hususu da İş Kanunu' muzun 71'inci maddesinde düzenlenmiştir. En az 15 yaşında olma koşuluyla zorunlu eğitimlerini
tamamlamış kişilerin belirtilen koşullarda çalışmalarına izin verilebileceği de hükme bağlanmıştır.

182 sayılı ILO Sözleşmesi' nde ise en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması acil
eylem sözleşmesinde çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin tanımı yapılmış olup hangi çalışma türleri ve işlerini
kapsadığına ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Sözleşme içerisinde çocukların çalıştırılması hususundaki en kötü biçimler sözleşme içerisinde; çocukların alım-
satımı ve ticareti, borç karşılığı veya bağımlı olarak çalıştırılması ve askerî çatışmalarda çocukların zorla ya da zorunlu
tutularda kullanılmasını da içerecek şekilde zorla ya da mecburi çalıştırılmaları gibi kölelik ve kölelik benzeri uygulamaların
tüm biçimleri, en kötü biçimlerden sayılmış. Ayrıca, çocuğun fahişlikte, pornografik yayınların üretiminde veya
pornografik gösterilerde kullanılmasını, bunlar için tedariki ya da sunumunu konusunda. Ayrıca çocuğun özellikle ilgilii

uluslararası anlaşmalarda belirtilen uyuşturucu maddelerin üretimi ve ticareti gibi yasal olmayan faaliyetlerde kullanılmasını, bunlar için tedarikini ya da sunumunu. Diğer taraftan, doğası veya gerçekleştirildiği koşullar itibarıyla çocukların sağlık, güvenlik ve ahlaki gelişimleri açısından zararlı olan işleri kapsamakta olup bu kapsamda ülkemizde çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerini belirleme çalışmasında 3 sektör olarak belirlenmiştir. Bunlardan birincisi, sokakta çalışma. İkinci başlık, küçük ve orta ölçekli işletmelerde sanayide çalışma olarak; diğer başlığımız, gezici, mevsimlik tarım işlerinde çalışan çocuklar olarak belirlenmiştir.

Yine müsaadeniz olursa Sayın Başkanım, bir kronoloji var orayı da izniniz olursa geçebilirim veya kısa bahsederek hazıruna bilgi aktarabilirim. Burada çocuk hakları sözleşmesiyle birlikte Bakanlığımız 1992 yılında Çalışma Genel Müdürlüğü bünyesinde "çalışan çocuklar bölümü" oluşturarak bu çalışmaya başlamış ve devamında 2005 yılında, on yıllık, 2005-2015 yılları dönemini kapsayan zamana bağlı politika ve program çerçevesinde çocuk işçiliğiyle mücadelede oluşturmuş ve devamında bu kapsamda çeşitli projeleri, pilot projeleri faaliyete geçirmiş ve oradan elde ettiği sonuçlarla, çıktılarla da ulusal programımızı uygulama noktasında diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla eş güdümlü ve koordine içerisinde çalışmalarımızı sürdürmeye devam ediyoruz.

Diğer taraftan, istatistiki verilere geldiğimizde TÜİK verileri bu konuda önümüzde rakamları bize resmediyor. Bunların içerisinde en önemli verilerden 6-17 yaş grubunda ekonomik işlerde çalışan çocukların oranı 1994'te yüzde 15,2 iken 2012 yılında 5,9 olarak görülmekte. Tabii, burada 2006'nın özel bir önemi de mevcut, orada da 5,9 olarak görülmekte o oran. Ülkemiz, bu biraz önce bahsettiğim konu anlattığım, arz ettiğim hususlar sonrasında 2006 yılında dünyada çocuk işçiliğiyle mücadele konusunda örnek ülke seçilmiş, İLO konferansında özel oturumda Türkiye başlığı açılarak gerekli bilgilendirme yapılmıştır.

BAŞKAN – 2012'den sonrası yok mu?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN - Sayın Başkanım, geçen hafta yine tüm kurumların katıldığı bir toplantımızda özellikle Türkiye İstatistik Kurumundan bu konuda günümüzü resmetmesini talep ettik. Henüz böyle bir çalışmalarının bulunmadığını ancak Bakanlık olarak bunu arzu ettiğimizi kendilerine ifade ettik. Çünkü biliyorsunuz, Meclisimiz zorunlu eğitimi on iki yıla çıkararak düzenlemeyi yaptıktan sonra Türkiye İstatistik Kurumu bu konuda, zorunlu eğitimin yansımalarına ilişkin bir çalışma ortaya koymadı. Biz de diğer kurumlarla birlikte elimizde veri noktasında eksikliğe sahibiz. Normal şartlarda çağ nüfusunda eğitimde olan çocuklar 6 yaş itibarıyla zorunlu eğitime katılıyor ve on iki yıllık zorunlu eğitimi de göz önüne aldığımızda 18 yaşına kadar çocuğun zorunlu eğitimde olduğunu söyleyebiliriz. Ancak uygulamanın öyle olmadığını, okula devam noktasında veya okul terk noktasında unsurların olduğu ve bu konuda başta Millî Eğitim Bakanlığımız olmak üzere diğer bakanlıklarımızın da izleme takip noktasında çalışmalarının olduğunu, özellikle tarım işlerinde, geziçi mevsimlik işlerde bu konuda sıkıntı yaşadığımız malumunuzdur. İş Kanunu'nuzun kapsamına da 50 ve altı çalışan kişiler girmediği için denetim noktasında ciddi anlamda sıkıntı yaşıyoruz.

Yine yüce Meclisimiz geçtiğimiz günlerde özel istihdam bürolarına ilişkin kanun düzenlemesini yayınlamakla birlikte 1'inci maddesi olan mevsimlik tarım işlerindeki kayıt dışı çalışanların kayıt altına alınması noktasında ciddi bir beklenti içerisindeyiz ve bunun takibi noktasında da çalışmalarımız önümüzdeki günlerde yoğun bir şekilde sahada devam edecek. Onun da katkısıyla özellikle geziçi mevsimlik işlerdeki tarım işlerinde çalışan aileler ve yanında götürdükleri çocukların takibi noktasında ciddi adımlar atılacağı ve izleme takip sisteminin oluşturulacağı noktasında da bakanlık olarak da diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte iş birliği içerisinde çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Yine TÜİK'in 2012 verilerini -en son verileri olması hasebiyle- baz aldığımızda 6-17 yaş grubu çalışan çocukların yaklaşık yüzde 50'si kentte, yüzde 55'i de kırdadır. Bunların yüzde 31,2'si kız, yüzde 68,8'i de erkek olarak karşımıza çıkmakta. Aynı yaş grubunda sektörel dağılıma geldiğimizde tarımda 44,7 sanayide 24,3 hizmet sektöründe ise yüzde 31 olarak karşımızda. 6-17 yaş grubu çalışan çocukların işteki durumlarına gelince de ücretli/yevmiyeli olarak yüzde 52,6'sını görüyoruz, yüzde 46,2'sini de ücretsiz aile işlerinde çalışırken görüyoruz.

Sayın Başkanım, Bakanımız tarafından yürütülmekte olan ulusal istihdam stratejisi başlığında da çocuk işçiliği konusunda, temel politika eksenini başlığı altında 4, tarım sektörü altında 2 tedbirimiz yer almakta. Hükümetimizin 2023 hedefleri doğrultusunda da çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin ortadan kaldırılmasını 2023 yılına kadar hedefleyen çalışmalarımızı sürdürüyoruz ve hedeflerimizi de bu şekilde gerçekleştirmek noktasında çalışmalarımızı planlıyoruz.

Yine Bakanlığımızın 2016 yılını kapsayan Merkezî Eylem Planı içerisinde 12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü ve diğer taraftan 2015 yılında süresi bitmiş olan, zamana bağlı politika ve program çerçevesinin 2016-2023 olarak revize edilmesi; diğer taraftan da, yine 71'inci maddede düzenlediğimiz Avrupa Birliği direktifi olan 94/33 sayılı Direktif ve 138 sayılı Sözleşme doğrultusunda Kültürel, Sanatsal ve Reklamcılık Faaliyetlerinde Çalışan Çocukların Çalıştırılma Usul ve Esasları Yönetmeliğinin hazırlık çalışmalarını tamamladık, kurum görüşlerini, tarafların, ilgililerin görüşünü almak üzere sonuçlarını bekliyoruz. Devamını da önümüzdeki günlerde yayınlayacağız yönetmeliğimizi tamamladıktan sonra.

Burada kısa kısa sunum içeriğine yerleştirdik ama arzu ederseniz onlardan da bahsedebiliriz. Örnek pilot uygulamalar yaparak Bakanlığımız belirlenen, çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri olarak belirlediğimiz 3 sektörde örnek uygulamalar noktasında pilot uygulamalar gerçekleştirerek ulusal politikamızda karşılaştığımız sorunlara politika program çerçevemizin içerisinde yer vererek diğer kurumlarımızla mücadeleyi daha etkin hâle getirmek adına sahada projeler yürütmekteyiz.

Bakanlığımız 3146 sayılı Teşkilat Kanunu kapsamında teftiş faaliyetleri yapıyor malumunuz olduğu üzere. 4857 sayılı İş Kanunu'nun çalıştırma yaşı ve çocukları çalıştırma yasağı başlıklı 71'inci maddesi ile Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümlerine aykırı hareket eden işverenler hakkında aynı kanunun 104'üncü maddesi uyarınca idari para cezası uygulaması istenilmekte. Öte yandan önleyici teftiş yaklaşımına göre hazırlanan programlı teftişlerde çocuk ve genç işçiler öncelikli risk grubu olarak tanımlanmaktadır. Yıllık teftiş programları dışında yürütülen program dışı teftişlerde de çocuk ve gençlerle ilgili ihbar ve şikâyetler öncelikli olarak programımıza alınmaktadır.

Denetime ilişkin 2014, 2015 ve 2016 verilerini aktarmak arzu ederim. 2014 yılında gerçekleştirilen tüm teftişlerde 1.171 genç ve 62 çocuk işçiye rastlanmış 4857 sayılı İş Kanunu'nun 71'inci maddesini ihlal eden 52 işveren hakkında aynı Kanunun 104'üncü maddesi uyarınca 69 bin 286 lira para cezası uygulaması istenilmiştir.

2015 yılında gerçekleştirilen tüm teftişlerde 445 genç ve 5 çocuk işçiye rastlanmış. İhlal eden 27 işveren hakkında 38.405 lira idari para cezası uygulaması istenmiştir.

1 Ocak-31 Mayıs 2016 tarihlerde gerçekleştirilen tüm teftişlerde ise 1.039 genç ve 25 çocuk işçiye rastlanmış. Kanunu ihlal eden işverenlik hakkında 29.843 lira idari para cezası uygulanması istenilmiştir. Ayrıca çocuk çalıştırma ile ilgili karşılaşılan ihاللer hakkında ilgili kurum ve kuruluşlara ihbar ve bildirimlerde de bulunulmuştur.

Konuya ilişkin avantajlarımız ve dezavantajlarımız başlığı altında; ulusal mevzuatımızın uluslararası sözleşmelerle uyumu, zorunlu eğitimin on iki yıla çıkmış olması, Bakanlığımızın ilgili kurum ve kuruluşlarla kuvvetli iş birliğinin varlığı ve Bakanlığımızın konuya ilişkin sahadaki pilot uygulama tecrübeleri. Dezavantajlarımız, konuya ilişkin güncel veri bulmada yaşanan sorunlar, TÜİK tarafından yapılan çocuk iş gücü araştırmasının 2012'den bu yana yenilenmemiş olması, işyeri denetimlerinin çocuk işçiliği özelinde yapıyor olması, Suriyeli çocuklar konusu, ülkemizde çocuk işçiliği izleme sisteminin bulunmaması olarak belirlemiştir durumdayız.

Arz ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, sorulara geçiyoruz.

Sayın Kerestecioğlu, buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Şimdi, UNICEF'in Çocuklar İçin Adalet Raporu, biliyorsunuzdur herhâlde, 2016'da yayınlanan. Bu rapora göre çocuklar arasında çok ciddi farklılıklar var, sağlık eğitim, yaşam tarzı anlamında. Buna göre de Türkiye bu rapora göre kısacası sonuncu sırada yer alıyoruz, aslında çocuklara huzur ve eşitlik veren; işte ne bileyim, onların gerçekten varlığını huzur için devam ettirmesini sağlayan bir ülke anlamında UNICEF'in raporuna göre. Eğitim anlamında da sanıyorum İsrail'e birlikte sondan gene 2'nci sırada yer alıyoruz. Şimdi bu veriler ışığında baktığımız zaman 19 işyerinin sadece ceza almış olması çok ciddi bir eksiklik değil mi? Ocak ve mayıs sonu tarihleri itibarıyla söylediniz ve aldıkları ceza da para cezası zaten çok kolay telafi edebilecekleri bir şey.

Bir de genellikle bizde rakamlar, hani, biz hep daha iyisini yapıyoruz anlamında kullanılıyor fakat bir başka gerçekliğimiz daha var Suriyeli çocuklar. Acaba bugün mesela, çocuk işçiliği azaldı dense biz buna itibar edebilir miyiz? Çünkü kayıt dışı çok büyük sayıda Suriyeli çocuk artık çalışmıyor mu?

Ev içi çalışmayı biraz çabuk geçtik ama ev içi emek kadınlar açısından nasıl yıllarca mücadele edilip de sonunda Medeni Kanun'a giren bir şey olduysa aslında çocuk emeği de görünmez bir emek. Özellikle kız çocukları evlerde hasta bakımı, kardeş bakımı, işte ne bileyim başka bakımlar gibi aslında devletin yapması gereken, toplumsallaşması gereken işleri yapıyorlar ve bir şekilde evde çalışıyorlar ve hiçbir karşılık almadan. Dolayısıyla, bu da istihdam kaynaklarına girmiyor. Burada da ciddi bir araştırma -engelleme daha doğrusu- bunu önlenmesi konusunda da tedbirlerin alınması gerekiyor diye düşünüyorum. Bu konuda bir şeyiniz var mı?

Bir de Suriyelilere dönersek onların yüzde 80'nin eğitim almadığı söyleniyor. Yüzde 80 eğitim almıyorsa gerçekten çalışıyordur bu çocuklar ve son günlerde Gaziantep ve Antakya'da özellikle bunların işte, IŞİD, El Nusra gibi örgütlerin kıyafetlerini diktikleri, belli atölyelerde çalıştıkları basında yer aldı. Özellikle Suriyelilerin zaten yoğun olduğu bölgeler anlamında bu çocuk işçiliğini denetlemek için buralarda özel bir faaliyet yürütüyor mu Bakanlık ya da yürütmeyi gündeminize alabilir misiniz? Çünkü herhâlde kayıt dışı çalışmayı aslında en kolay tespit edebileceğiniz yerlerdir, diye düşünüyorum.

Sunumunuz için de teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Bozkurt...

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

6-17 yaş arasında 893 bin çocuktan söz ettiniz. 2016 yılının ocak-mayıs döneminde de yaptığınız teftişlerde -sizin tabirinizle- 1.039 genç 25 çocuk işçi tespit etmişsiniz.

Siz konuşmalarınızı bitirin ben sonra sorayım, takip edebiliyor musunuz?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN - Yok Sayın Başkanım, başını atladım onun için kusura bakmayınız.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Bir daha baştan alayım o zaman, sizin konuşmanız bitsin hanımefendiyle sonra ben sorayım.

6-17 yaş arasında 893 bin çalışan çocuk tespit ettiğinizi söylediniz. 2016 yılındaki ilk beş aylık teftişlerinizde de 1.039 genç, 25 çocuk işçi saptamışsınız, 19 iş yerine de ceza kesmişsiniz. Şimdi, bu 893 bin rakamı doğru bir rakamsa neredeyse 1 milyona yakın çocuk işçi var demektir. Bunu yani bizim ülkemizde nüfusun yüzde 60' ı 30 yaşın altında onun da yüzde 70'i falan 18 yaş altında olduğu düşünülürse çok iyimser bir rakam gibi geldi bana. Yani bu, 893 binden çok daha fazladır diye düşündüm. Bu rakamın doğru olup olmadığını önce sormak istiyorum.

Sonra bu, denetimlerle çözülebilecek bir sorun mu bu? Yani rakam doğru bile olsa yani 1 milyona yakın çalışan çocuğun olduğu bir ülkede altı ayda 1.039 çalışan genç, 25 de çalışan çocuk saptamakla çözülebilecek bir sorun mu? Başka önlemler almak... Tabii ki teftiş yapılacak.

Bir de şey çok dikkatimi çekti. Benim yaptığım araştırmada 1999-2006 yılları arasında çocuk işçiliğinde ciddi bir azalma oldu. Bunun da on iki yıllık kesintisiz eğitimle bağdaştırıldığı araştırma raporlarına yansımış. 2006-2012 döneminde sabit gitmiş, 2012'de 4+4+4 eğitimden sonra yine bir yükselme saptanmış. Şimdi, siz 4+4+4 eğitimi sistemini bir avantaj olarak saydınız. Avantaj mı yoksa dezavantaj mı bu? Çünkü ilk dört yıldan sonra çocukların çalışma hayatına zorlandığı verileri var elimizde yani bunlar somut veriler. Dolayısıyla, 6 yaşında veya 5 yaşında okula başlayan bir çocuğun 9 yaşından sonra okulla ilişkisinin kesildiği bir ortamda siz bunu bir Çalışma Bakanlığı uzmanı olarak nasıl avantaj olarak değerlendiriyorsunuz? Yani benim değerlendirmem örneğin, dezavantaj olduğu yönünde 4+4+4'ün ama siz avantaj olarak sundunuz, bu konuda...

Bir de az önce sayın Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürümüze ve Jandarmadan gelen yarbayımıza sorduğum soruyu size de sormak isterim. Bu çocuk işçiliğiyle ilgili Emniyet ve Jandarmayla -Jandarma bölgesinde daha az olabilir ama- özellikle Emniyetle önlemek için bir ortak çalışmanız var mı? Yani hepimiz bu ülkede yaşıyoruz. Sanayi çarşılarına gittiğiniz zaman böyle 3 tane, 5 tane, 10 tane, binlerce çocuk işçi hem de küçük çocuk işçi yani. Şimdi, bunun ekonomik bir zorluktan kaynaklandığını da biliyorum. Yani onu götürün de onların hepsi... Hayır, değil ama bu ülkemizin bir gerçeği. Yani bütün sanayi çarşılarında, bütün berberlerde, bütün şurada burada, işte oto kaportacılarında, boyacılar da 7 yaşında, 8 yaşında, 9 yaşında, 10 yaşında, 11 yaşında çocuklar çalışıyor. Bununla ilgili, önlemek için sizin bu teftişler ya da şey dışında ya da Emniyetle, Jandarmayla bu çocuk işçi çalıştıran işyerlerine dönük özel bir çalışmanız var mı?

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Nurhayat Hanım, buyurun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ben şimdi, bir önceki şeye döneceğim. Bu Jandarmayla ilgili eğitim modüllerine kaba taslak baktığımda şeyi gördüm, hakikaten böyle yüksek lisans dersi veriyormuş gibi işte, postmodern paradigmanın bilmem nesi. Yani bu eğitim modülleri konusunda da bence ülkemizdeki bütün kurumları uyarmak lazım. Yani eğitim seviyesine göre ve insanların anlayabileceği şekilde eğitim modülleri hazırlanması özellikle bu Avrupa Birliğiyle birlikte yapılan projelerde herhâlde çok çok önemli diye düşünüyorum, onu belirtmek istedim.

Çocuk işçilikle ilgili 2012'den sonra bir veri hazırlanmamış olması, TÜİK'in çalışmasının olmaması çok ilginç tabii ki, bunun da 4+4+4 sistemine dayandırılması. Özellikle 2012'den sonra çocuk işçiliğinin daha çok arttığını kendi deneyimlerimizle görüyoruz zaten. Herkes mutlaka seçim çalışmasında çok dolaşmıştır kendi illerinde. Sizininkileri bilmiyorum ama ben Bursa'da sokak aralarında gittiğim hemen hemen birçok evin altında, merdiven altlarında kayıt dışı çalışan özellikle Suriye'den gelmiş çok çocuk gördüm. Yine tarım kenti olması nedeniyle aynı zamanda, tarım bölgelerine gittiğimizde oralarda sefalet içinde, çadırlarda, işte tuvaleti olmayan, inanılmaz korkunç koşullarda kötü koşullarda, yerlerde, sinekler içinde, pislik içinde yaşayan, çalışan bir sürü çocuk gördüm. Şimdi, bu özel istihdam bürolarının da bu konuda bir avantaj olduğu söylendi ama nasıl bir avantaj olacak anlamıyorum. Yani onları kayıt altına alınca onların çalışma koşulları mı düzelecek? Yani o çocuklara çadır yerine ev mi verilecek ya da çalıştırılmayacak mı o çocuklar? Bir çözüm değil bence. Yani teori de aramayalım çözümü biraz daha pratiğe dönük düşünmek ve gerçekçi çözümler üretmek gerektiğini düşünüyorum ve yine bir sistem sorunu olduğunu düşünüyorum bunun. Yani istediğimiz kadar para cezası keselim, istediğimiz kadar denetleyelim, cezalandıralım. Birileri açsa, susuzsa mecbur kalıp gidip oralarda çalışmak zorunda kalıyor. Bu bahsettiğim biraz önce, biraz çizdiğim o tablo içerisinde. O çocuklar -işte biz geziyoruz Karacabey'in tarlalarında, Yenişehir'in tarlalarında Bursa'da- okul dönemlerinde oralarda çalışmak zorunda kalıyorlar aileleriyle beraber gelip. Demek ki burada sosyal devleti biraz daha yoğun bir şekilde hayata geçirmek gerekiyor.

Denetim, para cezası kesme bu sorunu çözecek gibi görünmüyor. O hâlde daha sosyal projeler, işte okuması gereken çocuklarla ilgili devletin işte, yurt sorununda tutun da diğer, barınma, eğitim ihtiyaçları, araç gereç, kılık kıyafet vesaire bütün her şeyi, o fırsat eşitliğini sunması gerekiyor. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığının daha çok sorumluluk üstlenmesi gerekiyor ve bu ailelere de daha sosyal projelerle -işte, ne bileyim- örneğin aile sigortası gibi -ki bu sigorta da ILO kapsamında düzenlenmiş olan sigortalardan bir tanesi- bunun mutlaka hayata geçirilmesi gerekiyor ki bu sorunları çözelim diye düşünüyorum. Yani bu yönden bakıyor musunuz hiç? Yani hani para cezası keselim, tamam, bitti gitti. Ama tamam, kestiniz para cezasını o çocuklar döndü evine yani ne yiyecek, ne içecek? Yine bir sorun. Başka sorunlara yol açıyor bu sefer. O yüzden biraz da buradan bakılması gerektiğini düşünüyorum ve var mı bununla ilgili bir çalışmanız, bir projeniz? Onu da merak ediyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Depboylu...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Benim de sorum tarım işçisi olan çocuklarla ilgiliydi. Aslında biraz benzer şeyleri sayın vekilimiz dile getirdi. Tarım işçisi aileler çocuklarıyla birlikte mevsimlik işçiler olarak göç ediyorlar, başka illere gediyorlar ve bu çocuklar aileleriyle birlikte bu illerde kendileri için çok uygunsuz ve sağlıksız olan ortamlarda yaşamak zorunda kalıyorlar. Eğitimlerini yıl içinde yarıda bırakıyorlar, tam anlamıyla eğitim haklarını kullanamıyorlar.

Yine uygunsuz şartlarda yaşamakla birlikte aileleriyle beraber bu çocuklar tarım işçisi olarak çalışıyorlar. Bu çocuklar için neler yapılıyor? Kurumlar arası koordinasyonla çocukların eğitimini tamamlaması yarım bırakmaması. Yani aileler göç ediyorsa para kazanmak, karınlarını doyurmak için, bu çocuklar da onlarla birlikte gitmek durumundaysa bu çocukları nasıl koruma altına alabiliriz. Bu çocuklar devlet parasız yatılı okullarına mı yerleştirilir, yoksa devletin tahsis ettiği yurtlara mı yerleştirilir. Yeniden açılması gerekiyor bazı şeylerin kapatıldı ama kapatıldığında yerine alternatif daha sağlıklı bir eğitim şartı sunulmadı çocuklarımıza, gençlerimize.

Yine, sağlıklı ortamda yaşamaları için hangi kurumlarla koordinasyon içine girilebilir? Bu mutlaka devlet kurumları olmak zorunda benim görüşümde. Bunları vakıflara, özel derneklere, yurtlara gönderemezsiniz, küçük yaşta çocuklar. Bu çocukların devlet gözetimi altında devlet kurumları tarafından korunması gerekiyor. Çocuk evleri mi olur, yerel yönetimlerle birlikte mi çalışılır, tarım işçiliğinin çok olduğu yerlerde. Bu çocukları korumaya almak ve eğitim haklarından yararlanmaları, sağlıklı bir bedensel, ruhsal yapı geliştirmeleri için, sağlıklı yaşamaları için nasıl bir çalışma yaptınız bugüne kadar, bir çalışma var mı? Eğer yoksa da bir çalışma planlıyor musunuz, bunların ilk adımlarını attınız mı ya da atmaya düşünüyor musunuz, merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Bekaroğlu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sunum için teşekkür etmiyorum, iyi bir sunum değildi. Siz iyi bir dinleyici de değilsiniz, bizi de ciddiye almıyorsunuz, soru sormaktan vazgeçtim.

BAŞKAN – Vazgeçtiniz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Öyle iş mi olur ya. Ben soru soracağım arkadaşımız başka bir konuyla meşgul.

BAŞKAN – Yok, not alıyor, soruları not alıyor.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Not alıyor da, birisi not alsın lütfen. O zaman ben niye konuşayım burada, o zaman konuşmamız anlamsız olur.

Ya, lütfen arkadaşım, dinleyecek sen sorayım.

BAŞKAN – Cevaplar sırasında belli olacak notların durumu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Başkanım, burada herkes herkesin avukatı mıdır, ben anlamıyorum ki. Ben bir şey tespit ettim, gördüm ve söyledim. Beni önce dinleyin, dinleyeceksiniz soracağım.

Şimdi, bu iş kazalarında ölen çocuklarla ilgili değişik rakamlar geliyor. Devletten gelen rakamlar farklı oluyor, sendikaların, sivil toplum örgütlerinin oluşturmuş olduğu platformlar var, bunların göndermiş olduğu rakamlar farklı oluyor. Niye farklı? Mesela, sizin kayıtlarınızda yıllara göre iş kazalarında ölen çocukların işte, 2010'dan bu yana nedir şeyleri? Sivil toplum örgütlerinin rakamlarını da alıyor musunuz ve o farkları neyle izah ediyorsunuz siz? Böyle bir çalışma sizde var mı? 893 bin işte, 1 milyon çocuk işçi den söz ediliyor. Yani gerçekten bu rakamlar doğru mu, dağılımı nedir, yaş grupları nedir? Bu teftişlerde, işte 2015'te 445 genç, 5 çocuk; nedir bu yani bu rakamları anlamadım ben. Siz bu kadar mı çocuğa rastladınız, yoksa diğerleri yasalda çalışanlar da bu 893 bin, bu 445 çocuk yasa dışı mı çalışıyor? Bu rakamı niye verdiniz ben anlamadım, biraz daha açarsanız onu anlarsınız en azından bu şeyi.

Suriyeli çocuklarla ilgili herkes soruyor ama yani bu çocuklarla ilgili de kimse çok ciddi bir rakam veremiyor, tahmin ediliyor. Kaç sene oldu ve bu çocukların geçici olmadıklarını artık herkes kabulleniyor. Yani, bu Suriyeliler burada arkadaş yani bunlar şu anda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı değil ama ileride bir kısmı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olacak, öyle anlaşılıyor, geri dönmeyecekler. Nereden biliyoruz bunu? Başka ülkelerdeki mültecilerin durumundan biliyoruz, tahmin edebiliyoruz. Dolayısıyla, yüz binlerle ifade edilen bu çocukların durumuyla ilgili çok daha somut bilgiler... "Suriyeli çocuklar da var." diye, hele hele böyle bir komisyonun karşısında geçiştirilebilecek bir konu değil, olmaması gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, bu daha önceki arkadaşlar emniyet ve jandarmadan da şey yapabilir. Sokak işçiliği, dilenme falan... İşte Betül Hanım söyledi, "Çocuklar yanıma geldi, öbür taraftan da polisler var." Hakikaten çok merak ediyorum yani onlarca onlarca çocuk İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de, büyükşehirler ve ilçelere kadar... Sokakta işte dileniyor, orada insanlar, tanık olanlar anlatıyor, "Bu çocukları sabah işte şu saatlerde, şu plakalı, şu renkli bir bilmem arabaydı –Toros, beyaz Toroslar- neyse getiriliyor, akşamında aynı adam geri götürüyor." diyor. Belli ki çeteleşmeler var, organizasyonlar falan var. Yani, bu konularda hani ne yapılıyor? "Dünyanın her tarafında böyle şeyler var." deyip geçiştirilebilecek bir konu değil yani ciddi bir konu. Bu çocukların eğitimleri yok, okula gitmiyor bu çocuklar, istismar ediliyor. "Annesi babası fakir, ne yapınlar dileniyorlar." in ötesinden söz ediyorum yani organize edilmiş, toplanıyor bu çocuklar, hatta mevsimine göre şehir şehir

gezdireliyor. Var mı sizin rakamlarınızda, raporlarınızda? Suça yönlendiriliyor işte -arkadaşlarım sürekli şekilde şey yapıyorlar- dağa kaldırılıyor deniliyor, bir kısmı dağa kaldırılıyor. Nedir yani bu çocukların durumu?

Bir başka ve son şey, çıraklarla ilgili. Ben usta-çırak ilişkisinin hâlâ önemli olduğuna inanıyorum yani insanların pratik eğitimi açısından çok önemli. Fakat, yani bu alan aynı zamanda bizim Komisyonumuzun şu anda ilgilenmiş olduğu başta cinsel istismar olmak üzere her türlü istismara son derece açık bir alan; denetimin çok yapıldığı kanaatinde değilim. Bunların durumu nedir? Yani çalışan çocuklarla çırakların şeyi ne; bu konuda gerçekten ne kadar kayıtlar tutuyoruz, bu çocukların durumunu yerinde ne kadar görüyoruz, nedir yani bu durum? Sizin, Çalışma Bakanlığının bu çırak çocuklarla ilgili yani bir strateji planı, önümüzdeki yıllarda ne olur bunlar; bunlarla ilgili bir çalışması var mı? Yani, "4+4+4 çıktı, her şey çözüldü." bu biraz başınızı kuma gömmektir. Dört sene geçti, bu sebepten dolayı araştırma yapmıyorsa İstatistik Kurumu yani neye dayanarak yapmıyor, kim yaptırıyor bunlar da merak konusu elbette.

Buna bağlı olarak bir şey daha söyleyeyim, bütün bunlarda dikkat edersek bilginiz var mı, ne oluyor falan diye soruyoruz. Denetleme... Denetleme geliyor. Denetlemeyle ilgili... Denetleme sıradan bir iş değil ki yani ben gittim bir yere, mutfağa girdim, orayı denetleyeceğim yani böyle olmaz. Bu denetlemelerin bir standardı var, bir protokolü var. Mesela, çırak çocukların denetlenmesiyle ilgili sanayiye gidildiği zaman Çalışma Bakanlığı nasıl bir protokol takip ediyor, nasıl bir prosedür izliyor? Rutin olarak ve bunları Türkiye İstatistik Kurumu araştırmaları rakamları veriyor Türkiye'de ama sizin de bu denetlemelerde elde ettiğiniz rakamlar yok mu, niye bu rakamları bizim karşımıza şey olarak çıkarmadınız?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – YİBO'lar kapandı.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Evet yani YİBO'lar kapandı maalesef.

Bitiriyorum, burada.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Kışla...

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Tabii, Hüsnü Bey'in sorduğu bir soruyla başlamak istiyorum yani özellikle sanayi sitelerinde küçük yaşta çocukların çalıştırılması... Tabii, çıraklık mevzuatının dışında çocukların çalıştırılmasının ayrı bir mevzuatı var mı biliyorum, sanıyorum çıraklık mevzuatı çerçevesinde çalıştırılıyor. Yasak olan işçi çalıştırma noktasıyla, konuyla çıraklık mevzuatına uygun çalışmayı birbirinden ayırt ederek bir bilgi verebilirseniz sevinirim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Hocam, milletvekilllerimiz var ama önce...

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Tamam, tamam.

BAŞKAN – Yok herhâlde milletvekillerimizden.

Buyurun Hocam, Betül Ulukol, Profesör.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Tarım işçiliğinde aslında Deniz Hanım'ın vurguladığı nokta çok önemli. Daha doğrusu, göç eden işçilerin çocukları onlar da çalışıyorlar, anneleriyle babalarıyla birlikte ama bir de çalışma yaşında olmayan yani daha doğrusu çalışmadığı için çalıştırılmayan çocuklar var, yeni doğan çocuklardan tutun da ana okulu çağındaki çocuklara kadar. Bu çocuklara uygun sağlık hizmetlerinin verilmemesi ya da koruma, bakım tedbirlerinin alınmaması, bu çocukların korunmaması da aynı zamanda çocukların bir anlamda istismarı. Bunlara yönelik olarak bir çalışmanız var mı? Yani sonuçta orada çalışan belki çocuk değil ama ailenin çalışıyor olması yani sizin Bakanlığınızla ilgili olduğu için... Bu alanda çalışan ailelerin çocuklarına, küçük çocuklarına bir şeyler yapılıyor ve buna yönelik projeler var ama Bakanlık ne kadar bunun içinde?

Bir de çocuk işçi deyince hep taş taşıyan ya da ne bileyim tarlada çalışan çocukları düşünüyoruz ama reklamlarda, filmlerde, televizyon programlarında çalıştırılan çocuklar var. Bu çocuklar çok ciddi bir grubu oluşturuyor, üstelik de çok ciddi anlamda istismar riski altındalar. Bunlara ilişkin bilgileriniz var mı, çalışmalarınız var mı?

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Şimdi, bu istatistikler... Şimdi 14 yaşından küçük çocuk çalıştırılmaz değil mi?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Evet Sayın Başkanım.

BAŞKAN – 14-15 yaş arası çocuk işçi sayılıyor, yasal olarak çalıştırılabiliyor belli koşullarda. 15-18 yaş arası da genç işçi sayılıyor.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Doğrudur Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Şimdi, istatistiklere baktığımız zaman, bu gruplandırmaya göre yapılmamış. Yani, bakıyoruz 6-17 yaş yani bunun içerisinde çalışması yasak olan da var, çocuk da var, genç de var. 6-14 yaş, aynı şekilde. 15-17 yaş, tamam, bunlar genç işçi sayılabilir, 601 bin 2012'ye göre. Buradaki istatistikleri... Tabii, bunları TÜİK size veriyor ama TÜİK'ten de mevzuata göre isteyecek olan Çalışma Bakanlığının ilgili dairesi. Yani, bunu, yaş gruplarını "14'ten küçük, 14-15 arası çocuk işçi, 15-18 yaş arası genç işçi." şeklinde istemediniz mi? Çünkü denetlimlere baktığımız zaman da bu sefer denetimler

yapılırken de bu yaş gruplarına göre nasıl bir denetim yapıldı? Mesela, "2016'da 1.039 genç, 25 çocuk işçiye rastlanıldı." diyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yılmaz Bey, "genç" diye yalnız bir yanlış bir kavram kullanıyorsunuz.

BAŞKAN – Mevzuatta öyle. Yani, bunun da düzeltilmesi gerekir.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yani, orada, istatistiklerde öyle demiyor. Çocuk denir, mevzuat...

BAŞKAN – 18 yaşın altındaki herkes çocuktur ama çalışma mevzuatında 15-18 yaş arası genç kabul ediliyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Onun da düzeltilmesi lazım.

BAŞKAN – Tabii, düzeltilmesi lazım. Yani, burada çocuğun üstün yararı açısından karşılaştığımız önemli bir sorun var.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Çıkraklık mevzuatı 15-18 yaş genç kabul ediyor.

BAŞKAN – Genç kabul ediyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Çalışamazlar, çalışmamalılar anlamında söylemiyorum, hakikaten o yaşlarda da ufak tefek işlerde de çalışan olabilir.

BAŞKAN – 14-15 arası çocuk işçi kabul ediliyor. 14 ve 15'i bitirinceye kadar değil mi?

Şimdi, burada istatistikler, mevzuattaki yaş gruplarına göre değil dolayısıyla bu bizi doğru bir sonuca erdirmez. Çünkü, denetimler... Ne kadar çocuk işçi denetimi yapıldı, ne kadar genç işçi denetimi yapıldı? Burada 6-17 yaş diyor, 14'ün yaşın altındaki bir kere çalıştırılmaz, tamamen yasak olanla yasak olmayanı aynı gruba almış. Böyle bir gruplandırma olabilir mi? Olmaz.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Bir ekleme yapayım izin verirseniz.

BAŞKAN – Buyurun.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – 6-17 yaş arasında 893 bin çocuktan söz ediyoruz.

BAŞKAN – Yani, şöyle bir yanlış anlamaya da sebebiyet verecek: Şimdi, burada Hüsnü Bey, yerel basınımız var, basın diyecek ki 1 milyon çocuk çalıştırılıyor. Bunun ne kadarı 14 yaşın altında, bu 1 milyonun, yasal olmayanı ne kadar bunun? Bu yasal olmayan şu kadar rakamdır TÜİK verilerine göre...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yasal olmayan nasıl tespit edildi ve ne yapıldı?

BAŞKAN – ...ve bu yasal olmayanla ilgili yapılan çalışmalar nedir bunu da bilmemiz lazım.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Arz edeceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Yani, burada 1 milyon çocuğun hepsi kaçak değil, bunun 14 yaşın üstündekiler yasal. Bununla ilgili de açıklamalarınızı alalım.

Buyurun Deniz Hanım.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Bir konunun daha dikkate alınması gerekiyor bu 15-18 yaş arasındaki çalışmayla ilgili olarak bence. Bu 15-18 yaş arasında teknik eğitim liselerinde veya daha farklı meslek liselerinde eğitim gören çocukların staj dönemi var. 18 yaş altı çocukların eğer biz Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne uyacaksak tamamının çocuk olarak kabul edilmesi gerekiyor. O 15-18 yaş arasının genç işçi olarak kabul edilmesinin mevzuatla düzeltilmesi gerekiyor. Ama, burada da meslek liselerindeki staj durumunun dikkate alınarak belki de yeni bir tanımlama yapılması gerekiyor diye düşünüyorum o dönemde staj gören çocuklar için. Yani, ne olabilir? Sadece o dönemde kontrollü mesleki staj eğitimi alabilecek yaş grubu olarak belki belirlenebilir, onun da dikkate alınarak... Çünkü meslek eğitimi de çok önemli ama ücretli bir şekilde çalışma hayatında istihdam edilmemesi çocukların, sadece staja tabi tutulması, 18 yaşından sonra çalışma hakkının çocukluk çağından çıktıktan sonra verilmesi bence önemli; bunun da dikkate alınması gerektiği düşüncesindeyim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Buyurun Hüsnü Bey.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Benim mikrofonum da kırmızı yandı, söndürdünüz sonra.

BAŞKAN – Öyle mi oldu? Yanlışlıkla bastım herhâlde.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bir kasıt...

BAŞKAN – Yok, kasıt yok. Kasıt yok, yanlışlıkla basmışızdır kırmızı yanmışsa.

Buyurun Sayın Demir.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Siz yapıyorsunuz, ben yapamaz mıyım Mehmet Bey. Arada da ben sinirleneyim, ne var.

Ben, özellikle şeyin kayda geçmesi için, kayda geçmiyor diye açtım. Yani, bizim kavramsal olarak bu Komisyonda eğer Çocuk Hakları Sözleşmesi Anayasa 90'a göre iç hukuk metniyse bizim de o kavramları kullanmamız gerekir diye düşünüyorum. O yüzden, hani çalışma mevzuatında öyle olabilir ama bunu zaten düzenlemek sonuçta Meclisin görevi. Ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre de 18 yaş altı çocuktur. Burada zaten aslında, dezavantajlarımız diye hani gelen arkadaşaya yüklenmeyelim, kendisi de sıralamış, sonuçta Bakanlığın ya da TÜİK'in yapmadığı şeyler bunlar. Yani, Çocuk İş Gücü Araştırması yapılmamış, yenilenmemiş 2012'den beri. Daha öncesinde de zaten altı sene arayla yenilenmiş, 2006'da

yapılmış, sonra 2012’de yapılmış. Yani, çocuk derken çocukla ilgili bir konuda bu kadar aralıklı bir araştırma yapılabilir mi, hakikaten esef verici.

“İş yeri denetimleri çocuk işçiliği özelinde yapılmıyor, dezavantajımız bu.” diyor zaten. Bir tanesi “Suriyeli çocuklar” diyor, öteki de “Çocuk işçiliği izleme sistemi bulunmuyor.” diyor. İşte, bunların kurulması lazım yani...

BAŞKAN – Evet, bunların hepsini not alıyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Gerçekten, bunların hepsini dezavantajlarımız diye yazmışlar.

Bir de mobil sistemler yani gezici sistemler gerçekten çok daha aktif ve etkin olabiliyor. Ben çünkü çok yerde hiyerarşinin ya da işte şeyin olduğunu düşünüyorum, önceden haber edilmesinin. Hakikaten, bazı sistemlerde özellikle çocuklar söz konusu olduğunda bu ister işte yurtlar olsun, cinsel istismar konusu olsun ister çocuk işçiliği olsun... Çünkü resmen işte 93 çocuk mu ne iş cinayetinde ölmüş. Yani, gerçekten hiçbirimiz kendi çocuğumuz için düşünemeyeceğimiz şeyleri...

BAŞKAN – Bu bir yılda mı, son yılda mı?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yanlış bir şey söylemeyeyim, 54 de olabilir. Bir dakika bir rakama... Dün çünkü ben çocuk işçiliğiyle ilgili konuşma yaptım da orada topladığım verilerden bir tanesiydi. Bekletiyorum ama kusura bakmayın. 2014’te 54 çocuk işçi, 2015 yılında -en az diye ama bunlar veriliyor- 63 çocuk işçi, 2016 yılının ilk beş ayında 19 çocuk işçi ölüyor.

BAŞKAN – Haftaya ILO’yu da dinleyeceğiz, haftaya Uluslararası Çalışma Örgütü. Dünyadaki durum nedir, onların çocuk tanımı, çocuk işçiliği tanımı nedir, bizim mevzuatımızla uyum sağlıyor mu uluslararası mevzuat, tüm bunları haftaya yapacağımız toplantıda ortaya koyacağız.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – 2016’da 19 evet.

Yani, burada gezici denetleme sistemlerinin olması ve bunların habersiz denetim yapması gerekiyor. Yani, “Biz geliyoruz.” diyerek oraya gitmek yani bizim yaptığımız gibi bir komisyon olarak gitmek de pek olmuyor. Yani, bu zaten bizim yapacağımız bir şey değil belki bu anlamda. Ama, hakikaten bu konuda izleme, denetleme sisteminin olması lazım ki önleyebilelim, başka türlü olmaz.

Son bir nokta, sadece orada herhangi bir sistem var mı, mevsimlik tarım işçileriyle ilgili. Şimdi, bu insanlar gerçekten oraya geçici olarak giden insanlar -ve bazen yani özellikle son dönemlerde de daha fazlaşabiliyor- o yörelin insanları aynı zamanda hem onları işçi olarak çalıştırıyorlar ama bir yandan da ırkçı yaklaşımlar da olabiliyor oradaki insanlara. Şimdi bunlar aile olarak gidiyor, orada çocuklar da bunlardan ciddi biçimde etkileniyor; zaten eğitimlerine devam edemedikleri gibi bir yandan da orada hakikaten çadırlarının yakılması, kaldıkları yerlerin yakılması gibi muamelelere de maruz kalabiliyorlar. Daha sabit bir devamlılık yani aynı yere mesela, aynı bölgeden insanların belki gelmesi ve o yöreyle de bir iletişimin, koordinasyonun sağlanması... Göz göze temas iyidir çünkü biz birbirimizi görmeden bazen birbirimize düşman oluyoruz ama göz göze konuştuğumuzda öyle olmayabiliyor. Yani, bunların birbiriyle iletişiminin sağlanması için de aynı zamanda Çalışma Bakanlığının -çünkü bu da bir çalışma hayatı- bir çalışması var mı, olabilir mi?

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Fatma Hanım...

FATMA BENLİ (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Aslında, sadece bir açıklama yapmak için konuşmuştum. Aslında, Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde doğru, 18 yaş altı çocuk. Ama, ILO, eğer zorunlu eğitimi tamamlarsa ve 15 yaş altı değilse asgari çalışabileceğini ifade ediyor, hatta 13-15 arasında da bir istisna getirmiş, gelişmelerine ve sağlıklarına zarar vermeyecek, eğitimlerine de engel olmayacak şekillerde hafif işlerde çalışma imkânı tanıyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Fatma Hanım, “çalışmayacak” demedim, “genç” demeyin dedim.

FATMA BENLİ (İstanbul) – Zaten size hitaben söylemedim Filiz Hanım, ben siz konuşmadan önce basmıştım zaten, sadece açıklık getirmek istedim. Ama, bizim İş Kanunu’muz aslında ILO’daki standardı biraz daha yukarı çıkarmış vaziyette.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Oradaki genç tanımıyla ilgili bir sıkıntı var. Yani, demek ki orada yasal olmayan, burada TÜİK’in istatistiğine bakarsak 2012 292 bin.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Evet, Sayın Başkanım.

BAŞKAN – 14 yaş altı.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – O, 6-14 yaş grubu aralığından çalışan sayısı.

BAŞKAN – Bu 292 binin ne kadar 13-14 yaş arası ILO standardı eğer oysa? Yani 292 bin çocuğumuz yasal olmayan şekilde çalıştırılıyor, o çıkıyor buradan TÜİK’in araştırmasına göre.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Üçte 2’si 15-17 yaş aralığında. TÜİK araştırma metodolojisi konusunda takdir edersiniz ki Bakanlık olarak herhangi bir müdahale söz konusu değil Sayın Başkanım. Ama, iş gücü anketini çıkardığı noktada biz de bu verileri alıp diğer kamu kurum ve kuruluşları gibi kullanıyoruz çalışmamızda, öncelikle bunu aktarmak isterim.

Başka soru varsa alayım efendim.

BAŞKAN – Hüsnü Bey'in sorusu var.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Ben, sadece sekreterimiz işaret ettiği için basmıştım, kayda geçmesi açısından ben de aynı şeye işaret edecektim. Yani, burada 893 bin, yaklaşık 1 milyon çalışan çocuk görünüyor 6-17 yaş grubunda. Şimdi, nüfusa bakarsak 6-17 yaş grubunda aşağı yukarı 30 milyona yakın nüfusumuz var yani sizin bu TÜİK verilerine göre. 30 milyonda işte 1 milyona yakın “ekonomik işlerde çalışan” diye tavsif etmiş TÜİK.

Şimdi, bunun, az önce Sayın Başkanın, diğer arkadaşlarımızın da işaret ettiği gibi, 601 bini 15-17 yaş grubunda ama yaklaşık 300 bini de 6-14 yaş grubunda. Şimdi, burada şöyle bir sonuç ortaya çıkıyor: 6 yaşında ana sınıfında, bilmem nerede okuması gereken çocuğun ya da ilkokulda okuması gereken çocuğun çalıştığı gibi bir sonuç çıkıyor, az bir rakam da değil, 300 bin. Belki sahada çok daha fazla çünkü ülkemizde ekonominin de belli bir oranının kayıt dışı olduğunu düşünürsek kayıt dışı çalışan ne kadar çocuk olduğu tabii ki TÜİK verilerine tam yansımamış olabilir. O bakımdan, burada belki Çalışma Bakanlığı olarak az önce işaret ettiğim, emniyetle de görüşülerek bu çocuk işçiliğini önleme konusunda belki başka önlemler almak gerekiyor. Az önce Sayın Başkan da söyledi yani tamam, çıraklık mevzuatı var; tamam, bunların belli bir kısmı yasal olarak çalışıyor olabilir; tamam, işte meslek liselerinde eğitim görüp staj anlamında çalışıyor olabilir, hepsi kabul. Ama, hepsini böyle de kabul etsek sonuçta 6-14 yaş grubunda 300 bin çocuk çalışıyor görünüyor bu da TÜİK verisine göre yani kaçak işçi, şu, bu ayrı. Bu, korkunç bir rakam yani 300 bin dediğimiz rakam öyle az buz bir rakam değil ve bunlar 6-14 yaş grubu, normalde kesintisiz eğitimde olması gereken nüfus. Yani, bu konuyu sadece kayıtlara geçmesi açısından Sayın Başkanım, söyleyecektim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şimdi, cevapları alabiliriz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Peki, Sayın Başkanım, arzu ederseniz İş Teftiş Kurulundan da müfettiş arkadaşım Taha Altay Bey buradalar, önce bir teftiş kısmını Komisyonumuza arz etsinler, sonra da soruları cevaplayayım ya da nasıl isterseniz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Merhaba Sayın Başkanım, Komisyon üyelerim; teftiş istatistikleriyle ilgili önce şöyle bir bilgi vermek istiyorum: Çalışma Bakanlığı iş müfettişleri 4857 sayılı Kanun kapsamında yetkilendirilmiş ve bu kapsamda teftişler yürütmektedir.

Sunumun ağırlıklı kısmında bahsedilen rakamlar aslında hepimizin bildiği üzere, sanayide Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu'na tabi daha küçük iş yerlerinde, tarımda çalışan 50'den az çocuk işçiler, ayrıyeten sokakta seyyar olarak tanımladığımız simitçi, işte Selpak mendil satan veya buna benzer çeşitli faaliyetleri yürüten çocuklardan oluşmaktadır. Maalesef, 4857 sayılı İş Kanunu'nun kapsamı dışında kalıyor bu faaliyetler. Onları belirtmek gerekirse 50'den az işçi çalıştırılan tarım işlerinde, 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu'na tabi 3 kişiden az işçi çalıştırılan iş yerleri ve sokak işlerinde çalışan çocuklar ve -ev hizmetlerinde çocuklar çok çalışmıyor ama bazı yerlerde de görülebiliyor- ev hizmetlerinde yapılan işler 4857 sayılı İş Kanunu'nun kapsamı dışında olduğu için Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin burada teftiş yapmak, dolayısıyla Çalışma Bakanlığının burada yetkisi de maalesef bulunmamakta.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Kapsam dışında olunca yok kabul ediyorlar, bu insanlar yaşamıyor.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Kapsam dışında. Yani, en azından iş müfettişlerinin, Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin denetiminin kapsamı dışında kaldığı için, maalesef bu rakamlar belirtilen o yüksek miktardaki rakamların çok altında kalıyor.

İş müfettişlerinin yapmış olduğu denetimlerde idari para cezalarının dışında kanuna aykırı çalıştırılan çocukların işten el çektilmesi idari tedbiri uygulanmakta. Bu konuyla ilgili yazılı bildirimler mülki idare amirliklere yazılı olarak bildirilmektedir.

Onun dışında, teftişlerde çıraklar ve çocuklarla ilgili herhangi bir ayırım olup olmadığıyla ilgili şu bilgiyi verebilirim: Belirttiğim üzere, çıraklar ve stajyerler belli bir kanuna tabi oldukları için bunların iş yerleriyle gerekli yazışmaları zaten okullarıyla beraber yapıldığı için, bu kişilerin iş sağlığı ve güvenliği açısından sigortaları da yapıldığı için iş kazası ve meslek hastalığı risklerine ilişkin olarak bunlarda sıkıntı bulunmamakta. Okullarıyla zaten iş yerleri arasında resmî yazışmalar yapılmakta. Ancak, çocuk işçilerle ilgili sıkıntıları tekrar vurgulamak istiyorum. Kanundan kaynaklanan, kapsam dışı olmasından kaynaklanan yani Bakanlık müfettişlerinin dolayısıyla aslında Bakanlığın bu konuda yapacağı işleri sınırlıyor. Böyle olunca da teftişlerdeki rakamların az çıkması sorunuyla karşı karşıya kalıyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni tasarıda okuyup da ben bunu hayata geçirmeliyim demiyor mu Bakanlık?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Maalesef müfettişlerin veya Teftiş Kurulunun kendisine tanıdığı mevzuat çerçevesinde işlem yapması, diğer konularda öneriler getirmek gerekiyor, katılıyorum, hak veriyorum çünkü onlar da vatandaşlar, onlar da çocuklar. Onların da, bir sokaktaki simitçinin, bir oto sanayi sitesindeki 3 kişinin çalıştığı, 2 kişinin çalıştığı, 10-12 yaşındaki çocukların da bence aynı kapsam içerisinde olması ve onların da denetlenmesi taraftarıyım, bu, benim kişisel görüşüm.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – ...çalışan birisi olarak öneriyorsunuz değil mi?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Tabii ki, tabii ki.

BAŞKAN – Kaç kişinin altındaki yerleri denetleyemiyor Çalışma Bakanlığı?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Tarımda 50 kişiden az işçinin çalıştığı... Yani, tarımdaki iş kollarına baktığımız zaman, işletmelerin büyüklüklerine de baktığımız zaman, aslında çoğu tarım işletmeleri 50 kişinin altında işçi çalıştıran iş yerleri, çok az 50 kişinin üzerinde tarım işletmeleri var.

BAŞKAN – 50 kişinin altındakileri Çalışma Bakanlığı denetleyemiyor mu?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Hayır, denetleyemiyor Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Kim denetliyor?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Kimse denetlemiyor.

BAŞKAN – Olur mu ya böyle bir şey.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – 4857 sayılı Kanun'un kapsam dışında olmasından kaynaklanıyor.

Bir diğer kapsam dışı da...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yasak mı var, emniyetin, başka bir yerin...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Emniyetin evet.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yasak mı yani?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Bilmiyoruz.

BAŞKAN – Çocuk çalıştırıyor.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Yasak değil 50 kişiden az çalışması.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – 50 kişiden az çocuk çalışırsa.

BAŞKAN – Bunları bir not alalım, tutanaklara geçsin. Tarım işletmelerinde 50 kişinin altı, diğerlerinde?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – 3 kişiden az Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu'na tabi iş yerlerinde.

BAŞKAN – Onlar da o denetleme kapsamı dışında, sizin, Çalışma Bakanlığının denetleme kapsamı dışında?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Kapsama dâhil olan Sayın Başkanım, istisnalı ve istisnasız diyelim şöyle bir durum var: Sadece ücretleri açısından denetleme yapabiliyoruz.

BAŞKAN – Evet, ücretleri açısından denetleme yaptığınız zaman öbür denetim de yapılmış olur.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Söz istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Keresteciöğlü.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Şimdi, yani bizim Türkiye'de genelde algı problemimiz olduğunu düşünüyorum. Yani, gerçekten "Çocuğun üstün yararı, üstün yararı" lafını hem gelen her kurum kullanıyor hem hepimiz kullanıyoruz. Elimizde hem işte o Lanzarote Sözleşmesi var hem Çocuk Hakları Sözleşmesi var hem ILO'nun sözleşmeleri var ve bunlar uluslararası standartları yani ülkelerde olması gereken şeyi belirliyor, bizlerin de imzaladığı sözleşmeler. Şimdi, bunu hâkimler de yapıyor, yıllarca kalkıp da uluslararası sözleşmelere kendi kararlarıyla doğru dürüst atıf yapmadılar, uygulamadılar, hâlâ da yapmamakta direniyorlar zaman zaman. Bence yeni düzenlemelere gerek olmadan da hakikaten insanlar aslında bir yerlerin başında bulunan, etkili, yetkili kişiler "Ya, burada çocukları biz denetlemek zorundayız." diyerek yola çıkabilirler yani buna bir engel olduğunu düşünmüyorum ben. Kafalar hep bürokratik işlediği için aslında... Bana şuradan kesinlikle bir emir gelmesi lazım, buradan bir talimat gelmesi lazım. Hayır, böyle bir şey yok. Yani, bu sözleşmeler de aynı zamanda yasal metinler ve buna göre yapılabilir şeyler var ama bürokrasi o kadar katı ki hakikaten bunu yapmak isteyen insanları da engelliyor.

Siz şaşırdınız Sayın Başkan yani 49 kişi olunca. Türkiye'de çok fazla şeyde var 49 kişi yapmak. 49 kişi olduğunuz zaman kreş açmazsınız, 49 kişi olduğunuz zaman denetim dışına gidersiniz, 49 kişi olduğunuzda sendika kuramazsınız - 49'u örnek olarak veriyorum- tarımda 50 kişi altında olduğunda denetlenmezsiniz. İşveren de zaten kâr amacıyla çalıştığı için bunu denetim dışında tutmak, kreş açmamak için bu rakamı 50 yapmaz, 49 yapar. Yani, bütün bunlar gerçekten farklılaşmalı artık ve o imzaladığımız sözleşme standartlarına iç mevzuatın da uyulanması gerekiyor. Aslında sorun biraz da orada.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

4857 sayılı İş Kanunu kapsamındaki işletmelerden, onların denetiminden bahsediyorsunuz. Diyelim ki ücretle ilgili denetime gittiniz, orada bir çocuk işçinin çalıştığını yani 14 yaşın altındaki bir çocuğun çalıştığını gördünüz. Gördüğünüz zaman o kamu görevlisinin oradaki yasal olmayan durumu bildirim yükümlülüğü yok mu?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Sayın Başkanım, o kapsamda bir denetim yapıldığında zaten ihbar ve şikâyet üzerine gidilen denetimlerde ücret konusuyla ilgili -tırnak içinde söylüyorum, istisnanın istisnası olarak geçiyor öbürü- elbette ki çocuk işçilerle ilgili, yasaya aykırı bir uygulama söz konusu olduğunda gerekli uygulamalar yerine getiriliyor; teftişlerde hem idari para cezası hem de mülki idare amirliğine yazılı bildirimde bulunuyor.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Diğer soruların cevaplarını alalım.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Sayın Başkanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri; Sayın Kerestecioğlu çocuklar için adalet raporu hususunda eğitimde, sağlıkta adaletsizlik hususunu dile getirdi. Öncelikle UNICEF'in bu raporunu çok yerinde bulmadığımızı Bakanlık olarak ifade edebiliriz. Çünkü, ne eğitimde ne sağlıkta ne de diğer verilen kamu hizmetlerinde böyle bir ayrımcılık veya farklılığa gidilmesi gibi bir durum söz konusu değil.

Öncelikle, şunu da Komisyonunuza arz etmek isterim ki UNICEF'in umut ediyorum ki Türkiye'nin dışında, durumu çok daha ciddi anlamda sıkıntılı olan ülkelerde de bizde yapmış olduğu hassasiyeti, çalışmalarını gerçekleştirir.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Buna cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN – Evet, UNICEF'i dinleyeceğiz haftaya.

Buyurun Filiz Hanım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yani, UNICEF'i dinleyelim de ben buna inanmıyorum. Sizin gerçekten şu anda başka ülkelere de hassasiyet... Ya, başka ülkelere gösterir göstermez, bana ne? Yani, biz kendi ülkemize hassasiyet gösteriyor muyuz, göstermiyor muyuz? Hani, hep böyle bir "Dış mihraklar bizi karalamaya çalışıyorlar." vesaire anlayışından kurtulursak sorunları herhâlde çok daha rahat çözebiliriz diye düşünüyorum. O yüzden, bu şekilde resmî cevaplar -kusura bakmayın ama- vermeyin bize. Biz burada sorunları tespit etmek ve çözmek için kurulan bir Komisyonuz. UNICEF'i de yıllardır biliyoruz, hatası olabilir de olmayabilir de ama veriler de ortada yani burada, tablo ortada.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Sayın Vekilim, uluslararası kuruluşlar içerisinde Çalışma Bakanlığının üyesi de olduğu ve sözleşmelerine imza attığı, kabul ettiği yer ILO. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün tüm koşullarını yerine getiren sözleşmeleri ulusal mevzuatımıza da yansıttık ve bu doğrultuda, evet, açık yüreklilikle de Bakanlık olarak avantajlarımızı ve dezavantajlarımızı da sizlerle paylaştık. Ama, şu noktada bu görüşümü kabul buyurmanızı arz ederim: O da rakamların çarpıtılması veya konuların farklı aksettirilmesi noktasında elimizde ciddi örnekler mevcut olduğu için dilenirse bu konuda Komisyonumuza da ayrı bir rapor hâlinde bu hususları arz ederiz efendim.

Diğer taraftan, Sayın Hüsnü Bozkurt Bey'in 893 binle alakalı... Rakamları arz ettik tekrardan. 6-14 yaş grubunda 292 bin, 15-17 yaş grubunda 601 bin kişinin bulunduğu... 182 sayılı Sözleşme ve 4857 sayılı Kanun'un 71'inci maddesi gereğince bu 601 bin çalışanın çocuk işçisi olarak yani çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinden sayılmadığı, hafif işler olarak ele alındığından... Bunlar için bir mücadele yürütmemiz noktasında kimseler değil, TÜİK'in araştırmasındaki veriler bunlar.

Bildiğiniz üzere, 4+4+4'ü, on iki yıllık zorunlu eğitimi 2012 yılında efendim, bilirsiniz, yüce Meclisimiz yasalaştırdı ve yürürlüğe girdi. Onu biz resmedemedik, anlamda ben onu söylemişim. Zorunlu bir on iki yıllık eğitime geçmiş olmamızla birlikte, normal şartlarda çocuklarımızın, çağ nüfusu olan çocuklarımızın hepsi otomatik olarak sistemde Millî Eğitim Bakanlığımız tarafından eğitime kaydediliyor. Orada yine sunumumda durumu aktardığımı zannetmişim ama eksik bıraktığımı fark ettim.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Sayın Başkan, orada söylediğim şeydu: 6-14 yaş arasında 300 bin çocuk var, bunlar ekonomik işlerde çalışıyor diye TÜİK tavsif etmiş. Yasal çalışanlar dışında, yasal olmayan çalışanları takip konusunda Emniyetle bir çalışmanız var mı, bunu sormuştum; bu bir. İkincisi: Ben de biliyorum. 2012'de 4+4+4 neyin yerine geldi? Sekiz yıllık kesintisiz eğitimin yerine geldi. Yani, daha önce çocuklar sekiz yıl kesintisiz eğitim görürken 4+4+4 olunca ilk dört yıldan sonra çalışma hayatına atılan çocuklar...

BAŞKAN – Atılmıyor, yine zorunlu eğitime devam ediyor Hüsnü Bey. On iki yıl, ara vermiyor yani o da kesintisiz.

MUSTAFA HÜSNÜ BOZKURT (Konya) – Efendim, neyse. Birtakım veriler ilk dört yıldan sonra çocukların çalışma hayatına intikal ettiği ve bu sayının arttığı yolunda. Bu anlamda dedim yani "Siz 4+4+4'ü avantaj mı kabul ediyorsunuz, dezavantaj mı?" diye ondan sordum, yoksa tabii ki siz bükratsınız yani sizden siyasi bir cevap beklemiyorum, o konuda sıkıntıya girmenize gerek yok. Ama, bu yasa dışı çalışan çocuklar konusunda özel bir çalışmanız var mı? Yani, Emniyette böyle bir birim yok, Jandarmada da yok anladığım kadarıyla. Böyle bir çalışma var mı yani iş yerlerine gidip bakarak 6 yaşında, 7 yaşında, 8 yaşında... Burada sayı var işte 300 bin. 300 bin az bir rakam değil. Yani, o çocukların orada çalışmasını engelleyecek bir şey var mı ya da sosyal programa alıp da bu çocuklar çalışmış gibi ailelerine belli bir yardım yapılmak düşünülebilir mi? Çünkü, sonuçta 6 yaşında, 7 yaşında çocuk oraya bir ekonomik zorluktan dolayı gidiyor yani keyfinden de gidip çalışmıyor çocuk. O bakımdan dedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Sayın Vekilim, o kısma gelmişim ben de çocuk işçileriyle ilgili emniyet kolluk güçleriyle ortak çalışma noktasında. Özellikle gezici mevsimlik tarım işlerinde çalışan ailelerinin yanında gelmek zorunda kalan çocuklar ve bu sebeple tarımda çalışma hayatına giren çocuklarımız noktasında... Öncelikle, çıktıkları illerden geldikleri illere kolluk tarafından bir takip noktası mevcut. Geldikleri illerde de yine kayıtlara alınıp onlar orada belirlenmiş olan sosyal destek merkezlerimiz veya METİP kapsamında il idarelerimiz tarafından oluşturulmuş alanlara yerleştiriliyorlar. Orada çağ nüfusunda eğitimden geri kalmış çocuklarımızın yaz okulları dediğimiz, Millî Eğitim kapsamında okulları da açılarak eğitimleri destekleniyor. Tabii, bunun tamamını kapsıyor mu tüm gezici mevsimlik tarım işçisi olarak gelenlerin? Kapsamıyor mutlaka ama kapsamı adına Millî Eğitim Bakanlığımızla birlikte çalışma gerçekleştiriyoruz. Keza, Millî Eğitim Bakanlığımızın 2016/5 sayılı Genelgesi de tam bu kapsamda. Mevsimlik tarım işçileri ile göçer ve yarı göçer ailelerin çocuklarının eğitime erişme konulu genelgesiyle de bu konuda kararlılığımızı birlikte çalışmamızı genelge hâline getirerek de yasal zemine kavuşturmuş durumdayız.

Diğer taraftan, Sayın Nurhayat Hanım'ın... Buradaki gezici mevsimlik işçilerle alakalı yine aynı kapsamda sosyal destek merkezlerimiz ve METİP kapsamında oluşturulan alanlarımız, illerde oluşturulan, geldikleri zaman sağlıklı koşullarda yaşayabilmelerine olanak sağlayan; altyapıları, elektriği, suyu olan, çocuklar için sosyal imkânları, parkları olan geçici yerleşim birimleri mevcut ve buralara yerleştiriliyorlar. Yine, koluğumuz burada gelenlerin kayıtlarını alarak çocukların eğitimden geri kalıp kalmadığı hususunda Millî Eğitim Bakanlığına bildirimlerde bulunuyorlar. Diğer taraftan, bunlarla alakalı, bahsettiğim üzere, eğitim desteği noktasında çalışmalar sürdürülüyor.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bunları nerede uyguluyorsunuz, ben hiç görmedim Bursa'da?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Ülkenin tamamında olmadığını arz ettim. Birçok ilde bu kuruldu. Bunlardan fındık tarımına gelenler için Ordu'da, Giresun'da ve tüm ilçelerinde mevcut sosyal destek merkezleri. Yine, Millî Eğitim Bakanlığımız bu konuda Komisyona bilgi aktaracaksa o detayları verecektir. Bu çalışmalarımız sürüyor ama tamamını kapsayıcı biçimde olduğunu da arz etmiyorum. Tamamını kapsamı adına gayret gösteriyoruz. Zaten o noktadadır ki ulusal programımızda 2023 yılına kadar çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerini sonlandırmayı ve ortadan kaldırmayı hedefliyoruz. Bu kapsamda da çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Bahsettiğiniz hizmetlerin hangi illerde, kaç çocuğa ulaştığının sayısal verisini sizden rica ediyorum. Eğer bunları bize verirseniz memnun oluruz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Hay hay efendim, bu kapsamda yapılmış olan çalışma raporunu en kısa süre içerisinde Komisyonuza arz edelim.

Hocamın sorusuna geleceğim. Gezici mevsimlik işçileri aktardım. Kültür sanat faaliyetinde çalışan çocuklarımıza ilişkin olarak 138 sayılı Sözleşme kapsamında ve AB'nin (94/33) sayılı Direktifi kapsamında 4857 sayılı İş Kanunu'nun 71'inci maddesinde düzenleme yaptık. Bu düzenlemenin ikincil mevzuatı olan yönetmelik çalışmasının da şu anda mutfak aşamasını tamamladık, tarafların görüşüne gönderdik. Görüşler geldiği anda da son hâlini verip yönetmeliği Resmî Gazete'de yayınlamak adına gönderecek Bakanlığımız.

Belirli kıstaslar getiriyoruz. İşte, 1 yaşının altındaki çocukların hiçbir şekilde olmaması, 1-3 yaş arası... Maksimum belirlenmiş saatler dilimi içerisinde, kısa süre zaman zarfları içerisinde yanında koruyucu kişilerin bulunacağı şekilde, eğitimde olanların eğitimle olan ilişkilerini kesmeden oranın da en iyi şekilde devamını sağlayacak şekilde psikologlar, sosyologlar, bu anlamdaki uzmanlar desteğiyle çocuklarımız belirli bir koruma altında ve kontrollü olarak çalıştırılması noktasında izleme sistemi getiriyoruz.

Diğer taraftan, Sayın Başkanım, Suriyeli çocuklara ilişkin bazı rakamlar var ama Bakanlığımızın rakamları değil, Göç İdaresinde bu resmî rakamlar mevcuttur ama ben bir rakamı Millî Eğitim Bakanlığımızla yaptığımız bir toplantıda edinmişim. Onlar size rakamları daha kesin bir şekilde belirtebilir. Şu anda Şubat 2016 itibarıyla okul çağındaki 325 bin çocuk eğitimde, eğitim alıyor sistem içerisinde ama diğer unsurlar noktasında...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Suriyeli mi?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Evet, Suriyeli.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – 300 kaç bin?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – 325 bin çocuğumuz...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Şubat 2015 mi?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – 15 Şubat 2016 MEB kayıtlarına göre elimdeki rakam budur ama Göç İdaresinden ve Millî Eğitim Bakanlığından diğer rakamları detaylı olarak alabiliriz.

Arz ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Benim sorduğum zaten cevaplanmadı.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sorulara cevap verme şeyini duymadınız ya eksikliğinizden ya da milletvekillerini ciddiye almamanızdan kaynaklanıyor Sayın Bürokrat.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Estağfurullah.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Soruyu sorduk, muhatap bile almadınız. Ya eksiksiz, bilgileriniz yok ya da bizi ciddiye almadınız.

Bu da kayıtlara geçsin Sayın Başkan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Sayın Başkanım, iş müfettişi arkadaşım aktardı diye oraya girmedim ama arzu edilirse tekraren ben de bilgileri paylaşabilirim. İş kazalarıyla ilgili STK'yla arada çıkan farklar neden kaynaklandığı sorusu mevcut, çıkarıklıkla alakalı kapsamda değil noktası mevcut ama iş müfettişi arkadaşım bunlara cevap verdi diye tekraren, zamanınızı çalmamak adına... Arzu ederseniz tekrardan...

BAŞKAN – Orada eksik kalan ne vardı sizin bahsetmediğiniz?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Gaziantep ve Antakya'da özel bir şey var mı? Yani, basında çıkıyor çünkü haberler. En azından bunun üzerine Çalışma Bakanlığının gidip bir şey yapması lazım. Hani, artık o kadar da denetim yok diye bir şey düşünmüyorum ben bu kapsama girmiyor, şu kapsama girmiyor diye. Yani, bu hak ihlali ve görevini yapmamak aslında, görevi ihmal yani bu şekilde basında yer alan bir şey hem savcılar için, hâkimler için ihbar yerine geçer hem de aslında orada denetimden sorumlu olan Bakanlık için ihbar yerine geçer. Bunları yapması gerekir. Bunun için yeterli yasal düzenleme de var az önce söylediğim gibi. Ama, demek ki böyle bir çalışma yok yani bu Gaziantep ve Antakya'da kalkıp da işte, "İŞİD, El Nusra gibi yerlerin üniformalarını dikiyorlar." gibi bir haber üzerine Çalışma Bakanlığı...

BAŞKAN – Bu Çalışma Bakanlığını değil, Emniyeti ilgilendirir. Burada bir suç var demektir, terör örgütüne yardım yataklık var demektir.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – O da var ama onun dışında çocuk işçi çalıştırılıyor.

BAŞKAN – O zaman Emniyete burada söz vermek lazım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Niye, çocuk işçi şeyini nereden bilsin o?

Bir de onun dışında bir sorum daha vardı. Evde çalışmayla ilgili herhangi bir denetim, izleme var mı? Yani, çocuklar hasta bakıyorlar, kız çocukları okula gidemiyorlar, çocuk bakıyorlar. Bununla ilgili ne yapıyor diye sormuştum.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Bunu da açıklamıştım ama. İstisnalar kapsamında evde çalışan çok az olmakla birlikte, daha çok yetişkin...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Nereden biliyorsunuz az olduğunu? Çok az olduğunu nasıl bilebilirsiniz?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Şöyle bir açıklama yapayım: Ev hizmetlerinde çalışanların daha çok...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hayır, hayır, onu kastetmiyorum. Siz temizlik işçisi olarak falan gibi...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Bakıcı da olabilir.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hayır, ben basbayağı çocukların kendi aileleri içerisinde, kendi evlerindeki çalışmasından bahsediyorum.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Anladım. Aile birliğinde içeriğinde geçen...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Tabii, tabii. Aslında toplumsal hizmet olarak yapılması gereken bir yaşlı bakımını evdeki kız çocuğu yapabiliyor ya da işte, kardeşine bakımı evdeki kız çocuğuna yaptırılıyor. Yani, bu bir çalışmadır aslında.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Kesinlikle çalışma. Sonuçta bir ekonomik faaliyettir.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bir kadın emeği nasıl kanuna giriyse bu da bir çalışmadır ve karşılıksız emektir.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Kesinlikle katılıyorum.

Şöyle bir durum var Sayın Vekilim onda da. Biraz önce aslında bahsetmiştim belki çok hızlı geçtim veya anlayamamıştır, ev hizmetlerindeki tüm faaliyetler de 4857 sayılı İş Kanunu kapsamı dışında kaldığı için bizim kurumun yetkisi dışında kalan bir ekonomik faaliyet.

Diğer konuya gelirsek Gaziantep bölgesindeki o faaliyetle ilgili... Öncelikle iş yeri olması gerekir. Yani, bizim, iş yeri dışında bir ekonomik faaliyeti...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – İş yeri zaten, tekstil atölyesi.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – İstanbul'daki mi?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hayır.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – İş yeriyle ilgili olan yerle ilgili görevlendirme yapıldı ama iş yeri olmayan yerlerle ilgili, biraz önce de söylediğim gibi, denetim yetkimiz olmadığı için, bizim orada denetim yapma, orayı inceleme, sorgulama, teftiş yapma yetkimiz maalesef bulunmamakta.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Siz üzülmeyin. Yani, siz üzülüyorsunuz diye şey yapıyorum ama size denetim yetkisinin verilmesi gerekiyor, yapılması gereken o.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Yazılı bir emir, talimat verilmeden bizim doğrudan, resen teftiş yapma yetkimiz maalesef bulunmamaktadır.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bulunuyor aslında ama kanunlar hep başka türlü algılanıyor, neyse.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Diğer bir husus..

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Resmî olmayan, öyle kaçak çalışan, merdiven altı çalışan çok yer var. Peki, buralar tamamen denetimsiz mi bırakılacak?

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Şikâyet üzerine gidiliyor ama.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Kim şikâyet eder ki Sayın Vekilim?

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Herhâlde öyle değil mi? Bir şikâyet üzerinden mi gidiliyor?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Sayın Vekilim, bizde iki tür teftiş olmakta: Biri şikâyetler üzerine, diğeri programlı teftişler olmak üzere iki türde yapılmakta.

BAŞKAN – Şimdi, sigortasız işçi çalıştırma... 14 yaşından küçük çocuğu sigortalı yapabilir değil mi?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ TAHA ALTAY – Yapamaz. Menfaat gereği izin vermiyor.

BAŞKAN – 14 yaşından küçük çocuğu çalıştırıyorsa sigortasız işçi çalıştırmaktan ceza alır.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Peki, televizyonlarda basına çalışanlar ne oluyor? Küçük bebekler çalıştırılıyor.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İSTİHDAM POLİTİKALARI DAİRE BAŞKANI İBRAHİM DEMİRCAN – Sigorta mevzuatı açısından yapılan denetimler İş Teftiş Kurulu Başkanlığının dışında Sosyal Güvenlik Kurumu Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından yapılmaktadır. Onların mevzuatı zaten 4857'e göre değil Sayın Başkan, onlar 5510 göre teftiş yapmakta. İki kurum arasında böyle bir farklılık doğmakta.

Diğer bir husus, iş kazası ilgiyle ilgili istatistiklerle ilgili cevabı ben veremedim, şundan veremedim: Bizim kurumun doğrudan görev alanında değil, Sosyal Güvenlik Kurumuyla ilgili bir istatistiki veri olduğu için ben kendi özel bilgimle paylaşabilirim şöyle bir şey: Şimdi, iş kazası 5510 sayılı Kanun'da ve 6331 sayılı Kanun'da tanımlanmıştır ve 5510 sayılı kanunda iş kazası tanımı yapılırken "sigortalının" diyerek başlar. Maalesef, kanun kapsamındaki kişilerin yaşamış oldukları kazalar iş kazasındaki o 5510 tanımına girmediği için mesela, örneğin, simit satan bir küçük çocuğun başından geçen bir kaza aslında baktığımız zaman ekonomik faaliyet içerisinde evet, iş kazasıdır ama 5510 sayılı Kanun kapsamındaki bir iş kazası tanımı olmadığı için resmî kayıtlara iş kazası olarak girmemektedir. Sivil toplum örgütleriyle, sendikalarla veya bu konularla ilgilenen diğer sivil toplum kuruluşlarıyla Sosyal Güvenlik Kurumu arasındaki istatistiki veri farkı bundan kaynaklanmaktadır.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Elbette açık, mevzuattır değiştirilmesi gereken ama...

BAŞKAN – Çalışma Bakanlığından bizim Komisyonumuzda daimî uzmanımız Elif Hanım, tüm bunları siz notlarınıza aldınız; yapılması gereken, rapora yansması gereken tekliflerle, eksikliklerle, gerek mevzuatla gerek uygulamayla ilgili Bakanlıkta iyi bir çalışma yapılabilirse çocuk işçiliğinin önlenmesi noktasında faydalı bir iş yapmış oluruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ama, Sayın Başkan, çocuk işçiliğinin önlenmesi için tabii ailelerin gerçekten ekonomik durumlarının da yükselmesi lazım yani.

BAŞKAN – Yükseltiyoruz işte yani on dört yıldır yükseltiyoruz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – O şeyle değil, sadece ne polisiye tedbirle ne denetimle olacak bir şey de değil yani.

BAŞKAN – 2.500'den 11 bine çıkardık, 21 bine çıkarmak için çalışıyoruz Filiz Hanım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hayırlı olsun.

Tabii, bu arada, kayıt dışını kayıt altına almak da gerekiyor, sadece onu çıkarmakla da olmuyor. Kayıt dışını kayıt altına almak ve gerçek bir vergi adaleti gerekiyor.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

HATİCE DUDU ÖZKAL (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Son bir kez, soruları bitirdik ama.

HATİCE DUDU ÖZKAL (Afyonkarahisar) – Soru değil, bir şey ekleyeceğim sadece, kayıtlara geçmesi için.

Şimdi, bir eğitimci olarak zorunlu eğitimi tamamlamış çocukların aileleriyle görüştüğümüzde hep şunu söylüyorlar, diyorlar ki: “Akademik başarısı yeterli değil, bundan sonrasında da gelecek vaatmiyor -yani eğitim anlamında- onun için de biz çıraklığı tercih ediyoruz.” Yani, özellikle gerçekten ben pek çok aileyle bu konuda görüştim. O zaman “Bu birimle ilgili endüstri mesleklere gitsin.” diye ısrarcı olduğumda –yani, bunu siyasi bir şey değil, insani olarak yaptığımızda- onların dedikleri şu oluyor: El becerilerinin gelişmesi anlamında çıraklıkta daha verim aldıkları yani o mesleği öğrenmek anlamında endüstri mesleklerde uygulamanın daha az olduğu ve bu işi öğrenmenin daha geciktiğini, onun için de alanda hem bir miktar para kazanarak sanayide çalışmalarını tercih ettiklerini yani çocuğun da bu anlamda istediğini, kendilerinin de böyle bir tercih yaptıklarını ısrarla açıklıyorlar. Yani, bizim, bunları da göz önünde bulundurmamız gerekiyor bu ülke şartlarında.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Çocuk belki Einstein, gitti yani orada çırak oldu gitti.

HATİCE DUDU ÖZKAL (Afyonkarahisar) – Yani, Einstein orada da bir şey icat eder o alanla ilgili. Ben öyle inaniyorum. Keçi bakarken, biliyorsunuz, TEOG 1’incisi oldu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Şimdi, bu Komisyon çalışmalarına bakanlıklardan değişik bürokrat arkadaşlar geliyor, bilgi veriyorlar, teşekkür ediyoruz. Eksiklik, fazlalık, bunlar ayrı bir konu. Fakat, konu öyle bir noktaya geliyor ki siyasi bir sorumlunun gelip bunlara cevap vermesi gerekiyor. Yani, bürokrat “Evet, mevzuat böyle, ben bilmem.” deyip geçebilir. Dolayısıyla, en azından bizim ilgilendiğimiz çocuk istismarı konusuyla yakından ilgili olduğu için Aile Bakanının, Millî Eğitim Bakanının, Çalışma Bakanının, İçişleri Bakanının ve Adalet Bakanlığının bu Komisyonunda -daha evvel de söylemişim- bu Komisyonunda dinlenmesini istiyorum. Bu 5 Bakanın komisyona gelip yani bizim siyaseten bunlara sorular sorup niçin böyle, hem geçmişte olup bitenle ilgili bilgi hem önümüzdeki dönemle ilgili neleri planladıklarını öğrenmek istiyoruz; bunlar da raporlara geçsin, madem kayıtlara not düşülüyor, bu yapılsın. Bunu özellikle tekraren ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN - Nurhayat Hanım, buyurun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ben de teşekkür ediyorum. Çıraklıkla ilgili iyi niyetli yaklaşımınızı dinledim ama şöyle bir şey olabilir: Tamam, ailelerin öyle bir yaklaşımı olabilir ama devletin burada sorumluluğu var ve şunu yapabilir yani çıraklık ile eğitimi bir arada götürülebilir. Bizim söylediğimiz bir şey vardı yani meslek liselerinin organize sanayi bölgelerinde açılması ve teorik eğitim ile pratik eğitimin bir arada götürülmesi, böylece ailelerin o kaygısı da giderilmiş olur. Ücret konusunda da katkı sağlanabilir çocuklara ve böylelikle akademik çalışmalarını da teorik eğitimlerini de daha bilimsel bir şekilde aynı zamanda götürmüş olurlar. Yani, ailenin öyle bir beklentisi var diye çocukları eğitimden mahrum bırakmak doğru olmaz diye düşünüyorum. O çalışmaların artırılması lazım.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Buyurun Deniz Hanım.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Çıraklık eğitimiyle ilgili benim de söylemek istediğim var. Ben teknik liselere çok sayıda ziyarette buldum, Aslında, teknik liselerin atölyelerinde iş sahalarında ne varsa mevcut ve öğretmenler gözetiminde, bir atölyede, bir iş yerinde ne yapıyorsa orada da yapılıyor hatta çok daha bilimsel, daha teknik, daha iyi eğitilerek verilen bir ortamda. O nedenle, çıraklık eğitiminde çocuk çırakken alacağından çok daha kaliteli, bilimsel bir yaklaşımla öğretmen gözetiminde alıyor bu çalışmayı. Buradaki ailelerin yaklaşımı daha çok çocukların eve getirdiği ekonomik destekle ilgili olabilir, yoksa meslek liseleri her zaman çıraklık eğitiminden çok daha etkin, daha bilimsel, daha başarılıdır. Bunu belirtmek isterim.

Bakanların daveti konusunda, ilk toplantıda ben de rica etmişim. Daha önceki araştırma komisyonumuzda katıldı değerli bakanlarımız ve gerçekten çok verimli toplantılar oldu. Onlar bazı şeyleri fark ettiler, biz sorularımızı sorduk, biz bazı şeyler öğrendik. Bakanlarımızın katılmasının çok faydalı olacağına inaniyorum, özellikle çıkacak rapor ve bundan sonra yasalaşacak yeni kanunlarla ilgili.

Bir de bir önerim daha var bundan sonraki toplantılarla ilgili. Bir toplantımızı da medya ve basın mensuplarıyla yapmamızın çok faydalı olacağı düşüncesindeyim. Öncelikle çocukların her türlü istismardan korunması noktasında ailelerin ve çevrenin bilinçlendirilmesiyle ilgili olarak bunu öneriyorum. Çünkü, her eve gazete girmiyor, her eve eğitimci girmiyor. Evet, çocuklara okullarda bir şeyler verebiliyoruz ama her veli okullardaki eğitim programlarına katılmıyor, kendisini geliştirecek kitaplar okumuyor ama her veli televizyon izliyor. Yani bu çocuk istismarının engellenmesiyle ilgili verilecek bilgiler, bilinçlendirme çalışmaları dizilerin içerisine konulabilir, değişik programların içerisine yerleştirilebilir.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir de istismarla ilgili haberlerin yapılması...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Tabii, onları da bir tartışmamız lazım. Yani ne kadarını yapmaları doğru? Ne kadar bilgi vermeleri doğru? Nerede bir frene basmaları gerekiyor? Onların da bizlerle, uzmanlarla yapacağı, millîyetkileriyle birlikte yapacağı bir toplantıda bilinçlenme şansına sahip olacaklarını düşünüyorum.

Yine, özellikle bu kognitif ve davranışçı terapilerde... İngiltere’de -belki sayın vekilimiz de biliyordur, takip ediyordur- çizgi filmlerin içerisine ruhsal gelişimi destekleyecek bu kognitif ve davranışçı terapilerin ana hatları yerleştirilir. Onun gibi, çizgi filmlerin içerisine yerleştirdiğiniz, çocuğun kendisini korumaya yönelik davranışlarının eğitimi, “hayır” diyebilme becerileri, bunlar okulda belki verilir ama çizgi filmlerde çocuğun örnek aldığı, içselleştirdiği, sevdiği kahramanlarla bunu öğrenmesi çok daha kolay. Bence çok önemli. Medya ve basın organlarıyla daha önceden yapmıştık biz bunu İstanbul’da, birçok kanal geldi, Aile Bütünlüğünün Korunması Komisyonuna bu evliliklerle ilgili programları sunular

geldi, gazeteci arkadaşlarımız geldi. Geniş kapsamlı bir toplantı yaparak bu çalışmalarımızı daha verimli hâle getirebilir, amaca ulaşabiliriz diye düşünüyorum. Sizlerin de, tüm üyelerimizin ve Sayın Başkanın takdirine sunuyorum.

Teşekkür ederim.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben sadece haftaya katılamayacağımı... Çünkü Avrupa Konseyinin Parlamento Meclisi, maalesef çok üzülüm ama, işte yılda 4 kere ve tarihleri belli toplantılar. O Parlamento üyesi olduğum için oraya gitmek zorundayım. Onu arkamdan Mehmet Bey konuşmasını diye burada söylüyorum; Bekaroğlu değil tabii, Metiner. “Bakın, niye yok?” demiş, ilk toplantıda da oradaydım.

Onun dışında, bundan sonra gideceğimiz -ziyaret anlamında da- bir iki yerin tespit edilmesi... Bunlardan birinin de özellikle mülteci kampı olmasını daha önce de önermişim, Nizip olabilir diye.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ SERPİL ALTUNCU VAROL – Biz gördük.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Gördünüz mü? Ben de gördüm ama bizi içeri almadıkları için içeriyi göremedim, o yüzden. Bir de bizim Karaman’a gittiğimiz biçimde bir toplantı değil...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – 40 kişi gitmek zorunda değil, azaltarak... Öyle bir inceleme olmaz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Öyle bir inceleme olmaz, yani hakikaten kampı inceleyerek, Araçça bilen birileriyle giderek ve oradaki çocuklarla, gençlerle konuşarak yani konuşma fırsatı bularak bir inceleme ancak inceleme sayılabilir. Hani ortada, belli bir istismar üzerine gitmediğimiz için, daha doğrusu orada da var istismar ama hani illa onu konuşmak üzere gitmediğimiz için Karaman’daki gibi olması gerekmiyor. Çocuklarla, gençlerle de konuşabiliriz diye düşünüyorum.

Bir diğeri de cezaevi. Çünkü Sincan şey bir cezaevi değil, yani o başka bir örnek. Yani şu anda kalabalık cezaevlerinde ne yaşıyor, bilmiyoruz. Oraya da doğru dürüst gidip gerçekten çocuklarla konuşarak öyle bir denetim yapmamız gerekiyor.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Şimdi, bizim de ziyaret ettiğimiz kurumlar var. Evet, Karaman’a da gittik ama arkadaşlar refleks olarak kendilerini savunmaya geçiyorlar ve genellikle kurumlarını savunmaya geçerek bugüne kadar yaptıkları hep olumlu, iyi olan şeyleri öne sürüyorlar. Doğrudur, yapılan bir şeyler vardır, boş oturmuyor kimse. Bunları verseler bile, bence, çok az değişimleri gerekir diye düşünüyorum. Bizim için önemli olan zorlandıkları noktalar, eksikler, dezavantajlar, yapamadıklarını düşündükleri şeyler çünkü bizim Komisyonun amacı daha iyiyi elde etmek. Gideceğimiz yerlerdeki arkadaşlar çok iyi yapıldığı düşünülen şeyleri sürekli önümüze getirmektense bizden ne bekliyorlar, neyi değiştirmemizi istiyorlar, nasıl yardım etmemizi istiyorlar, bence onların üzerinde dursalar; önceden bir bilgi verirsek iyi olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Şimdi, başka söz isteyen yok.

Sunum yapan arkadaşlara teşekkür ediyoruz.

Çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Kapanma Saati: 13.41

